

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

HRISTOS A ÎNVIAT!

EVANGHELIA ÎNVIERII

În vremea aceea, după ce a trecut sâmbăta, când se lumina de ziua cea dintâi a săptămânii, au venit să vadă mormântul Maria Magdalena și cealaltă Marie. Și iată s-a făcut cutremur mare, căci îngerul Domnului, pogorându-se din cer și venind, a prăvălit piatra de la ușa și a stat deasupra ei. Și înfățișarea lui era luminoasă ca fulgerul și îmbrăcămintea lui albă ca zăpada. De frica lui s-au cutremurat cei care păzeau și s-au făcut ca niște morți. Dar îngerul, vorbind femeilor, a zis: nu vă temeți căci știu că pe Iisus cel răstignit căutați. Nu este aici, căci s-a sculat precum a spus. Veniți de vedeți locul unde a zăcut Domnul. Duceți-vă degrab și spuneți ucenicilor Săi că s-a sculat din morți și va merge mai înainte de voi în Galileea; acolo îl veți vedea. Iată, am spus vouă. Iar ele au plecat în grabă de la mormânt și cu frică și cu bucurie mare au alergat să vestească pe ucenicii Săi. Dar cum mergeau ele să vestească pe ucenici, iată Iisus le-a întâmpinat și le-a zis: bucurați-vă! Iar ele, apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui și I s-au închinat. Atunci Iisus le-a zis: nu vă temeți. Mergeți și spuneți fraților Mei să meargă în Galileea și acolo Mă vor vedea. Iar pe când se duceau ele, iată unii dintre păzitori, venind în oraș, au spus căpeteniilor preoților toate cele ce s-au întâmplat. Atunci ei, adunându-se împreună cu bătrânii și ținând sfat au dat bani mulți ostașilor și le-au zis: să spuneți că ucenicii Lui, venind noaptea, L-au furat pe când noi dormeam. Dacă însă se va auzi aceasta la dregător, noi îl vom potoli și pe voi vă vom face fără de grijă. Iar ei luând banii au făcut cum i-au învățat; și s-a răspândit vorba aceasta între iudei până în ziua de astăzi (Mt. 28, 1—15).

SFÎNTUL GRIGORIE DE NYSSA

Cuvînt la sîntele și mîntuitoarele Paști

Adevărata odihnă a Sîmbetei, cea prin care am dobîndit binecuvîntarea lui Dumnezeu, despre care s-a spus că „Domnul S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut” (Fac. 2, 3) s-a dovedit a fi totodată, pentru mîntuirea lumii, un adevărat praznic de biruință asupra morții. De aceea, acum la sărbătoarea Paștilor, ea încheie oarecum întreg planul de lucrări dumnezeiești încît bucuria acestui praznic se resimte și în privirea, în auzul și în inima fiecăruia din noi în așa măsură, încît tot ce am văzut cu ochii noștri, tot ce am auzit cu urechile noastre și tot ce am simțit în inimile noastre formează și pentru noi un praznic de care ne împărtășim cu toții. Căci ceea ce vedeam cu ochii noștri atunci cînd țineam aprinse toată noaptea tot atîtea luminări părea o priveliște măreață ca și cum ar fi fost tot atîția nori de foc scorbîrîți peste noi. Dar și cîntările denilor care au răsănit tot timpul nopții ca niște „psalmi și laude și cîntări duhovnicești”, despre care ne amintește Apostolul (Efes. 5, 19) revărsau peste urechile noastre adevărate suvoale de bucurie în suflete. Iar în același timp inimile tuturor gustau din plin tot atîtea povești înțelepte și pacea care covârșeste toată mintea în așa măsură încît fiecare ne

urcam cu gîndul de la lucrurile văzute spre cele nevăzute, cum glăsuiește același Apostol „ceea ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit și la inima omului nu s-a suit” (I Cor. 2, 9), aceasta părea a fi icoana cu adevărat fericită pe care ne-o rezervase nădejdea acelor bucurii negrăite.

Așadar, intrucît această noapte luminată și-a împreunat razele făclilor sale cu cele de dimineață ale soarelui formînd laolaltă o singură zi necurmată fără să mai lase loc vreunei răstimp de întinerie, să punem la inimă adevărul proorociei despre care ne vorbește psalmistul atunci cînd zice: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întru ea” (Ps. 117, 24), cu alte cuvinte într-o astfel de zi nu-i vorba de lucrări greoaie și anevoie de îndeplinit, ci-i vorba de bucurie, de voieșie și de veselie potrivite, așa cum ne-a spus-o psalmistul. O! ce lucruri minunate! O! ce îndemnuri înălțătoare! Cine nu s-ar sili să se plece în fața unor astfel de sfaturi? Și în vederea ajungerii la un astfel de scop fericit cine n-ar accepta să renunțe la cite o plăcere mărunță?

(Continuare în pag. a 4-a)

Traducerea pr. prof. T. Bodogae

EUHARISTIE ȘI ÎNVIERE

Lumina Învierii lui Hristos, pe care ne cheamă Biserica să o aprindem în sufletele noastre în noaptea de Paști, este ca un far luminos, așezat la hotarul dintre cele două vieți, „viața de aici” și „viața de dincolo”, far ce stă la capătul unei vieți ce nu se împacă cu moartea și la țîrmul de lingă care se aud ecourile veșniciei.

Hristos a înviat! înseamnă că există într-adevăr o lume cerească, că moartea nu poate înghiți făptura noastră întreagă, că Dumnezeu este cu noi, prin Iisus Hristos, în veșnicie și că prin Hristos ne întoarcem acasă la Dumnezeu Tatăl, cu sufletul nostru nemuritor.

Învierea lui Hristos este garanția învierii noastre. Trîind împreună cu El în această viață, putem fi împreună cu El și în cea viitoare.

Hristos a înviat! înseamnă că și noi vom învia (I Cor. 15, 20), că ultimul ton al vieții nu este moartea; că moartea nu este punctul final cu care se încheie viața, ci numai o virgulă care desparte cele două părți ale unei fraze. Aceasta înseamnă că Hristos este cu noi și după moarte.

Înainte de înălțarea Sa la cer, Mîntuitorul Iisus Hristos a lăsat făgăduința că va rămîne pururea cu noi, zicînd: „Iată, Eu cu voi sînt în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului” (Matei 28, 20). Hristos este prezent cu noi prin Evanghelia pe care ne-a lăsat-o, precum este prezent prin pilda vieții Sale, prin puterea Sa dumnezeiască, prin înțelepciunea cu care ne ocrotește și ne luminează viața, dar El rămîne prezent cu noi în modul cel mai desăvîrșit prin dragostea Sa. În Biserica, prin Sfînta Taină a Euharistiei, prin care ne unim cu El, devenind mădulare ale Trupului Său tainic. Așa ne spune Sf. Ap. Pavel: „Voi sînteți Trupul lui Hristos și fiecare în parte mădular al Lui” (I Cor. 12, 17).

Domnul este prezent în Sfînta Euharistie în chip real. Prin ea ne împărtășim din toate darurile care izvorăsc din Jertfa și Învierea Lui, căci Euharistia cuprinde în esență însăși mîntuirea noastră. „Cel ce vrea să se unească cu Hristos — zice Nicolae Cabasila — trebuie să se împărtășească din Trupul Lui, să guste din dumnezeirea Lui și să-și lege viața sa de moartea și Învierea Domnului. Astfel, noi ne facem una cu Cel ce S-a întrupat și S-a în-dumnezeit, cu Cel ce a murit și a înviat pentru noi”.

(Continuare în pag. a 4-a)

PETRU ȘI IOAN — MARTORI AI ÎNVIERII

PASTORALĂ de Sf. Paști, 1989

† ANTONIE

DIN MILA LUI DUMNEZEU,
ARHIEPISCOP AL SIBIULUI
ȘI MITROPOLIT AL ARDEALULUI

Cinului monahal, P.C. protopopi, preoți și diaconi și tuturor dreptcredincioșilor din Dumnezeu păzita noastră Eparhie, Har, ajutor și bucurie de la Atotputernicul, iar de la noi arhierescă binecuvîntare.

HRISTOS A ÎNVIAT!

Iubiți credincioși,

Iată, vă aduc și în anul acesta, ca în toți anii de Paști, vestea cea mare a Învierii, spre înnoirea credinței în Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

În fiecare an am căutat să vă propun atenției argumentele care ne încredințează fără putință de tăgadă că Mîntuitorul a înviat cu adevărat. De asemenea, an de an i-am adus în fața judecării minții dumneavoastră, pe rînd, pe martorii învie-

rii, pe contemporanii marelui eveniment, ca să vă vorbească chiar ei despre cele ce au văzut și au auzit. Căci nimic nu poate fi mai convingător, decît mărturia directă, personală, a celui ce a fost de față atunci cînd s-au petrecut faptele.

Știm că Mîntuitorul a fost răstignit. Știm că a murit pe cruce. Știm că a fost îngropat. Știm că Duminică dimineața mormîntul a fost găsit gol. A fost găsit gol, pentru că Hristos a înviat! Mironosițele au stat de vorbă în grădina cu El înviat. Apoi L-au văzut și au vorbit cu El ceilalți apostoli. Apoi Luca și Cleopa pe drumul Emausului. Apoi și-a lăsat controlate rînila de la mîini și din coastă de către Toma, care se mai îndoaia încă, socotindu-L o fantomă. Apoi s-a arătat deodată la mai bine de cinci sute de frați (I Cor. XV, 6). Apoi i s-a arătat lui Saul din Tars care, crezînd că ucenicii i-au furat trupul din mormînt și l-au ascuns în Damasc, pornise într-acolo să-l descopere și să pedepsească pe vinovați. Pe drumul Damascului s-a întîlnit însă cu El viu. A stat de vorbă cu El și, așa, a devenit din Saul, cumplitul persecutor, Pavel apostolul, marele propovăduitor și martor al lui Iisus cel înviat.

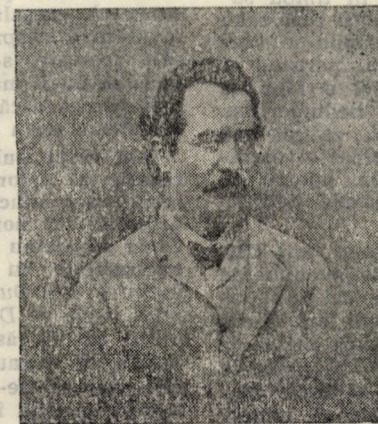
Fără toate aceste fapte, arătări ale Domnului și mărturii, creștinismul n-ar fi devenit ceea ce a devenit, adică o religie universală, cucerind toată lumea. Învierea Domnului a săvîrșit această minune. Ea este chezașia nemuririi și a învierii și

(Continuare în pag. a 2-a)

CENTENAR EMINESCU

EMINESCU

— o sută de ani de la moarte —

Mergem către sorocul împlinirii a o sută de ani de la moartea celui mai mare scriitor român, poetul care

sintetizează, în scrisul său, toate eforturile generațiilor care l-au precedat, în toate provinciile istorice românești. Eminescu a creat, în aproximativ 17 ani, o operă pe care noi, urmașii lui, nu reușim s-o asimilăm într-o viață întreagă.

Născut în Moldova, la Botoșani, la 15 ianuarie 1850, a avut ocazia să cunoască, de tînră aproape tot pămîntul românesc, pe care l-a străbătut cu propriul lui picior. Începîndu-și viața la țară, la Ipotești, avea să fie curcit de frumusețea locurilor și de puritatea sufletului omului simplu. Descoperă, de timpuriu, poezia populară, pe care își va fundamenta întreaga sa operă. Trăiește în mijlocul naturii și participă, cu toată ființa lui, și cu tot sufletul, la viața omului de la țară, concepută ca o îmbinare între activitățile zilnice și frumusețea locurilor.

În perioada studiilor gimnaziale cunoaște Bucovina, mai întîl Cer-

(Continuare în pag. a 2-a)

Gavril Istrate

PETRU ȘI IOAN — MARTORI AI ÎNVIERII

(Continuare din pag. 1-a)

pentru noi cei ce credem în ea. Dacă Hristos a înviat, și noi vom învia! Cine ar putea răsturna logica acestei afirmații a Sfântului Pavel? Prin înviere, „El a dovedit cu putere că este Fiul lui Dumnezeu” — spune același Sfânt logician Pavel, foarte pretențios și atent la observarea legilor gândirii corecte (Rom. I, 4). Mintuitorul a dovedit de fapt, prin toate minunile Sale, și prin învățătura Sa, dar mai ales prin învierea Sa, că există Dumnezeu, că Dumnezeu este autorul lumii, Tatăl nostru, că sufletul este veșnic și nu moare, și că moartea nu lovește decât trupurile noastre. Dumnezeu poate învia însă chiar și trupurile precum a înviat Hristos cu trupul. Și noi vom învia la învierea cea de obște cu trupurile, schimbate ca al lui Hristos după înviere. Căci „la Dumnezeu toate sînt cu putință” (Matei XIX, 26).

Dreptcredincioși creștini,

La sârbătoarea Paștilor din anul acesta, aduc în fața dumneavoastră alți doi martori ai învierii, a căror mărturie se află pe larg înscrisă, ca într-un proces-verbal, în *Istoria Faptelor Apostolilor*. Acești martori sînt Petru și Ioan, cel mai în vîrstă, și cel mai tînăr dintre sfinții apostoli. Ei au avut privilegiul să fie primii predicatori publici ai învierii Domnului, îndată după Cincizecime, după Pogorîrea Duhului Sfînt. Patruzeci de zile după înviere fuseseră împreună cu Iisus, primind, ca și ceilalți apostoli, ultimele Sale învățături și porunci. Spaima și descurajarea *Săptămîinii Patimilor* trecuse. Petru, cel ce se lepădase de învățător de frică să nu fie închis și el, fusese reînegrat în apostolat. Acum credința tuturor apostolilor era puternică. Nu le-o putea zdruncina nimeni și nimic.

Le mai trebuia însă ceva. Cînd la patruzeci de zile Mintuitorul s-a înălțat la cer, în fața lor, dispărînd în înălțimi, le-a promis că le va trimite ceea ce le mai lipsea încă, și ceea ce urma să dea conștient, avînt și grai credinței lor: *înțelepciune, cunoștințe, puteri spirituale deosebite și darul cuvîntului*. Între *înălțare și împlinirea promisiunii* au așteptat zece zile. În a zecea zi de la înălțare — a Cincizeca de la înviere — s-a pogorît asupra lor Duhul Sfînt și, într-adevăr, a făcut din ei oameni noi.

Alți oameni.

Erau aceiași, și totuși alții.

Erau alții pentru că știau ceea ce n-au învățat și n-au știut niciodată pînă atunci.

Erau alții, pentru că aveau un curaj pe care nu-l avuseseră niciodată pînă atunci.

Erau alții, pentru că puteau face „semne și minuni”, cum nu putuseră face înainte.

Erau alții, pentru că puteau vorbi, puteau argumenta, după știința celei mai desăvîrșite gândiri, cum n-o putuseră face niciodată pînă la Cincizecime.

Mintuitorul le spusese: „*Rămîneți în cetate pînă veți fi îmbrăcați cu putere de sus*” (Luca XXIV, 49). Și iată că acum s-au trezit dintr-o dată *plini de putere* (F. Ap. I, 8). Acestea erau însușirile care le mai trebuiau ca să-și înceapă propovăduirea și lucrarea apostolică, și iată că tocmai acestea le-au fost date.

Cincizecimea a fost o școală superioară concentrată într-o clipă. O școală mai mare decît orice universitate, pentru că a fost o școală de alt tip decît cele pămîntești. Ea le-a dat nu numai cunoștințe, ci și *putere spirituală*.

Evenimentul s-a petrecut într-o încăpere în care erau toți apostolii adunați „într-un cuget”, în așteptare. Dar în momentul următor, cînd s-au trezit din uluire, au ieșit de îndată afară. Simțeau nevoia să-și împărtășească și altora bucuria. Mare bucurie. De altfel și cei de afară au simțit că se întîmplă ceva în preajma lor, pentru că Pogorîrea Duhului Sfînt a fost „ca o suflare de vînt vijelios”, care a atras atenția mulțimilor ce se aflau în piața alăturată.

Să remarcăm mai întîi chiar acest lucru: Pogorîrea Duhului Sfînt nu s-a petrecut în ascuns, în taină, putînd fi o halucinație, sau o invenție a cuiva. S-a petrecut în auzul mulțimii. Și îndată după aceea, mulțimea a fost martoră directă la consecințele Pogorîrii Duhului Sfînt. Apostolii, toți, au ieșit afară. Era mare sârbătoare iudaică și erau acolo: parți, midieni, elamiteni, mesopotamii, iudei bine înțeles, capadocieni, pelerini din Pont și din Asia, din Frigia și din Pamfilia, din Egipt și din Libia, din Cirena și din Roma, din Creta și din Arabia (F. Ap. II, 9—11).

Să notăm al doilea lucru extraordinar la care toți reprezentanții acestor multe popoare, vorbind limbi diferite, au fost martori. Cînd apostolii au început să le povestească, umblînd printre ei, ce se petrecuse înaintea, „mulțimea s-a umplut de nedumerire, că-i auzea fiecare grînd în limba sa” (F. Ap. II, 6). E de presupus că cei dinții care erau nedumeriți, erau chiar apostolii, trezindu-se vorbind latina, egipteană, arabă, greacă, persană și alte limbi de care nu avuseseră nici o idee cu cîteva clipe înainte. Trebuia risipită nedumerirea. S-au adunat toți la un loc, și Petru, ca cel mai în vîrstă, potrivit obiceiului, a încercat o explicație. S-a adresat îndeosebi iudeilor, pentru că trebuia să înscrie evenimentul în cadrele *Vechiului Testament*, ca să fie acceptat.

Le-a citat un lung text din profetul Ioil (III, 1—5), în care se spunea că astfel de evenimente minunate se vor întîmpla în viitor. E de presupus că i-a liniștit. Mărturia lui Scriptură era literă de lege. Dar cuvîntarea lui Petru avea alt scop, decît să le reamintească de profetul Ioil. Aceasta a fost doar baza pe care a vrut să-și așeze ceea ce voia să anunțe. Căci ceea ce voia să anunțe trebuia legitimat prin Scriptură mai întîi, ca să poată fi explicat apoi, credibil. Pescarul Petru se dovede un virtuos dialectician, vrednic de admirație și după două mii de ani!

Iată deci al treilea moment al zilei care trebuie neapărat reținut. Prin acesta, ca după o bună pregătire, intrăm în tema martorilor învierii. Petru le spusese: Asistați la o minune: Noi vorbim în toate limbile. E adevărat? — E adevărat! Despre minunea aceasta a profetii Ioil. E adevărat? — E adevărat! Ei bine, eu am să vă spun anum în numele Cui și de către Cine s-a făcut această minune. Toți vor fi fost numai ochi și urechi. Și atunci Petru și-a lansat nouitatea:

Aceasta se întîmplă în numele și cu puterea lui Iisus Nazarineanul!

Se va fi făcut tăcere. Și Petru le-a reamintit: Da, e așa cum vă spun! Și i-a luat chiar pe ei, pe cei din Israel, ca martori: De altfel „*voi înșivă știți*” că Iisus a făcut și cît a trăit, semne și minuni. Puteți nega? Nu puteți. Toți le-ați văzut. Și-apoi, împingînd și mai departe îndrăzneala, le-a reamintit: Dar voi „*L-ați luat și prin minile unor nelegiuiți pironindu-L, L-ați omorît*” (F. Ap. II, 22—23). Il cunoașteți bine. Ați crezut că ați terminat cu El. Iată că n-ați terminat. Prin El se face minunea la care asistați. Cum?

Și acum urmează marea mărturie:

„Dumnezeu L-a înviat! Voi L-ați omorît, dar Dumnezeu L-a înviat. Și iată întărirea mărturiei: — „*Și despre aceasta noi toți sîntem martori*” (F. Ap. II, 24, 32). Noi care L-am văzut înviat. Noi care vorbim acum în limbi pe care nu le-am cunoscut niciodată. El ne-a învățat într-o clipă, acum cîteva momente în urmă, prin Duhul Sfînt. De ce L-a înviat? Pentru că El a fost Mesia, Cel făgăduit, din neamul lui David, strămoșul nostru (F. Ap. II, 29—30). Înălțîndu-se la cer, ne-a promis că ne va trimite această putere, și iată ne-a trimis-o. Sîntem în fața voastră. Dăm mărturie prin faptele noastre.

După prima reacție de surprindere, constrînși de fapte, ascultătorii n-au mai putut pune decît singura întrebare logică: „*Bărbați frați, ce să facem?*” În întrebare era desigur recunoașterea culpei de a fi fost părtași la răstignire, dar și dorința de ieșire din culpă. Și răspunsul le-a venit pe loc: „*Să vă mărturisiți păcatele și fiecare din voi să se boteze în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor și veți primi darul Sfîntului Duh. Căci făgăduința vouă vă este dată, și copiilor voștri, și tuturor celor de departe, ori pe cîți îi va chema Domnul Dumnezeu nostru*” (F. Ap. II, 38—39).

Cei de departe sîntem noi, cei de departe în spațiu și în timp. Apostolii anunță acum, în cel mai important moment al propovăduirii lor, universalitatea creștinismului. Iisus nu venise numai pentru iudei, ci pentru toată lumea.

Cuvintele apostolilor au fost convingătoare. Așa s-a născut în Ierusalim prima comunitate creștină. Trei mii s-au botezat pe loc. Au început să trăiască în frățietate, împărțindu-și bunurile și dînd fiecărui după trebuințe, participînd zilnic la slujbe comune la care se împărtășeau, și numărul lor creștea de la o zi la alta (F. Ap. II, 41—47). E ușor să ne imaginăm că acelea au fost zilele cele mai frumoase ale creștinismului!

Iubiți credincioși,

În zilele următoare Petru și Ioan mergeau la biserică. La ușa bisericii era un olog din naștere care cerșea. În loc să-i dea bani — nici nu aveau — cei doi l-au vindecat: „*În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul scoală-te și mergi*” (F. Ap. III, 6). Și acela s-a sculat și a început a sări și a umbla. „*Și l-a văzut tot poporul*” (F. Ap. III, 9). Deci din nou martori. Și din nou mirare, și spaimă (III, 10), în așa fel încît Petru, ca mai bătrîn decît Ioan, deși erau mereu împreună, a trebuit din nou să explice cum s-a făcut minunea. Din nou le-a vorbit despre așteptarea lui Mesia în tot Vechiul Testament, și apoi L-a mărturisit pe Iisus ca Mesia cel așteptat, pe care ei, iudeii, din neștiință și orbire L-au refuzat și L-au răstignit. Ei bine, le-a spus și acestora Petru, cu satisfacție: „*Pe acesta Dumnezeu L-a înviat din morți și noi sîntem martori ai acestui fapt*” (F. Ap. III, 15).

Drept urmare numărul celor care s-au botezat a sporit pînă la cinci mii (F. Ap. IV, 4). Asemenea întîmplări, precum vorbirea apostolilor în diferite limbi, vindecarea ologului, botezarea a cinci mii de credincioși, nu puteau rămîne necunoscute conducătorilor templului care erau conducătorii religioși ai lui Israel. I-au chemat pe Petru și Ioan la anchetă. Petru le-a ținut și acestora, în cerc restrîns, o vorbire asemănătoare cu cele adresate publicului. L-au ascultat mai marii templului, Ana, Caiafa, Ioan și Alexandru și alții. Le-a propovăduit și lor pe Iisus, ca Fiul al lui Dumnezeu și Mesia. Au vorbit în pustiu. Cei care îl condamnaseră pe Iisus nu erau dispuși să-și recunoască greșala. Îngrijorați însă de răspîndirea învățăturii despre Iisus, dar temîndu-se de popor să-i aresteze, s-au sfătuit să le poruncească să tacă, să nu-L mai propovăduiască pe Iisus, să nu-I mai pomenească numele. Erau naivi. Nu știau se înseamnă forța faptelor și a convingerii personale.

Iată răspunsul inspirat, limpede, curajos și categoric al celor doi, menit în primul rînd să-i pună pe conducătorii templului în contradicție cu propriile lor norme religioase, pe care pretindeau că le respectau și, în al doilea rînd, să-i pună în contradicție cu logica: „*Judecați de este drept înaintea lui Dumnezeu a vă asculta pe voi mai mult decît pe Dumnezeu*” (F. Ap. IV, 19). Ce-ar fi putut să le răspundă? Ar fi trebuit să le răspundă că aveau dreptate să asculte pe Dumnezeu. Dar nu le-au răspuns nimic. Au preferat să tacă, rămînd în contradicție și cu gîndirea religioasă, și cu gîndirea logică. Apostolii însă nu puteau să nu asculte de Cel pe care îl văzuseră înviat și Care le trimisese pe Duhul Sfînt. Ei nu

(Continuare în pag. a 3-a)

Din A G E N D A Prea Fericitul Patriarh TEOCTIST

● *Miercuri, 29 martie a.c.* La Palatul patriarhal s-au desfășurat lucrările Sinodului Permanent, sub președinția Prea Fericitului Patriarh Teoctist.

● *Joi, 30 martie a.c.* Prea Fericitul Patriarh Teoctist a prezidat lucrările sesiunii Sfîntului Sinod plenar al Bisericii Ortodoxe Române, care a rezolvat probleme curente.

● *Duminică, 2 aprilie a.c.* P.F. Patriarh Teoctist, însoțit de Dl. Mircea Ionescu, contabil șef al Administrației Patriarhale și de Dl. Ing. Constantin Pavelescu, membrii în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Bucureștilor a vizitat Mănăstirea Căldărușani, de lângă București, în vederea executării la ctitoria domnitorului Matei Basarab a unor importante lucrări de consolidare. Prea Fericirea Sa a participat la Sf. Liturghie săvîrșită în biserică mănăstirii de P. Cuv. Arhim. Bartolomeu Anania, și alți slujitori, iar la timpul convenit a rostit predica duminicală.

● *Joi, 6 aprilie a.c.* Prea Fericitul Patriarh Teoctist a prezidat ședința Consiliului profesoral al Institutului Teologic Universitar din București, dînd importante îndrumări pentru buna desfășurare a procesului de învățămînt și disciplină a studenților teologi. La ședința a participat și P.S. Episcop-vicar Patriarhal Nifon Ploieșteanul.

● *Duminică, 9 aprilie a.c.* P.F. Sa a săvîrșit Sf. Liturghie la Catedrala patriarhală, binecuvîntînd mulțimea de credincioși care au luat parte la slujbă.

● *Joi, 13 aprilie a.c.* Sub președinția Prea Fericitului Patriarh Teoctist, la Palatul patriarhal s-a desfășurat ședința Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, care a rezolvat lucrări curente ale eparhiei.

● *Vineri, 14 aprilie a.c.* Împreună cu o parte din membrii ai Sf. Sinod, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a luat parte la Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste.

Ortodoxia este bucurie

Legătura interioară între mărturisirea adevărurilor de credință, trăirea lor autentică și bucurie sînt temelia vieții creștine în Biserica Ortodoxă. Faptul că viața trăită în adevărul credinței este străbătută de bucurie îl subliniază Sf. Evanghelist Ioan în cuvintele: „Eu n-am mai mare bucurie decît să aud despre copiii mei că umblă în adevăr” (II Ioan 4).

În viața Bisericii Ortodoxe, trăirea adevărului revelează are ca ambianță bucuria. Și aceasta este semn că e o trăire a lui Hristos în Duhul Sfînt (Galateni 5, 22). Cuvintele Mintuitorului „Bucurați-vă”, rostite în dimineața învierii Sale către femeile mironosițe, nu au rămas fără ecou, ci bucuria învierii se revarsă din sfințele Taine, din sfințele Ierurgii, din zilele de sârbătoare, în toate manifestările vieții creștine.

Lumea „darul lui Dumnezeu către noi” este prilej de bucurie. Orice rod din natură oferit de Dumnezeu, în folosul nostru naște în sufletul creștinului bucuria darului și îl determină să mulțumească Creatorului, cerîndu-i binecuvîntarea Sa. De asemenea, natura așteaptă de la noi ca să fie sfințită prin rugăciuni și muncă, deoarece păcatul a fost cauza desertațiunii sub care a fost supusă făptura (Romani 8, 20). Creștinul ortodox vrea ca tot ce are el să fie pătruns de harul lui Dumnezeu. În *Moltfelnic* se află în acest sens rugăciuni care se citează la arie, la sădirea vieii, la binecuvîntarea vinului nou, la aducerea darurilor de pîrgă ș.a.

De remarcat este faptul că în rugăciunile ce se citează la aducerea darurilor de pîrgă, se întîlesc cuvintele „ale Tale dintru ale Tale”, aceleași ca și cuvintele din momentul

culminant al sfinței Liturghii, unde Euharistia (mulțumirea) devine jertfă. În rînduiala binecuvîntării casei noi, se află pericopa evanghelică în care se spune că Zaheu „a primit cu bucurie” în casa sa pe Hristos Domnul (Luca 19, 1—10), reliefîndu-se și aici bucuria darului și a binefacerilor ce vin de la Dumnezeu sau a cărui purtare de grijă trăim bucurîndu-ne.

Biserica binecuvîntează și sfințește toată creația: ramurile verzi și florile umplu bisericile în ziua Cincizecimii; la Bobotează Biserica săvîrșește sfințirea cea mare a apelor, seva universului; în ziua Înălțării Sf. Cruci, ea binecuvîntează cele patru puncte ale Universului și astfel, inclînă înțreg planul creat sub semnul păcii dumnezeiești. Preot al profeției împărătești, orice credincios este destinat să restituie această lume a lui Dumnezeu ca o ofrandă, rugăciune și jertfă de seară.

În rugăciunile mesei, se exprimă mulțumirea și bucuria pentru roadele pămîntului care vin prin milostivirea lui Dumnezeu. Cel ce binecuvîntează natura și munca noastră: „veselitu-ne ai pe noi, Doamne, într-o faptură Tale, și întru lucrările minilor Tale ne-am bucurat... (din Rugăciunea de după masa de seară).

Viața este cel mai mare dar oferit de Dumnezeu; ea este izvorul bucuriei de a trăi. Apostolul de la cununie îi premerge proclamenul: „viață au cerut de la Tine și le-ai dat lor”, iar între cererile din ectenia mare cu care începe slujba Tainei Cununii se află și aceasta „Pentru ca să li se dăruiască lor bucuria nașterii de

(Continuare în pag. a 5-a)

Protos. Daniel D. I. Ciobotea

EMINESCU

(Continuare din pag. 1-a)

năuții, unde avea să profite de înălțirea cu Aron Pumnul, care-i va fi deschis ochii și asupra realităților din Transilvania, cu care, de altfel, avea să ia legătură nu peste multă vreme. La Cernăuți își însușește primele cunoștințe de istorie generală a românilor și tot aici are ocazia, prin colegii de la țară și prin deplasările pe care le va fi făcut, cu acestia, să cunoască Bucovina întreagă, de care se va simți legat sufleteste, pentru totdeauna. Nu termină școala, după cum se știe, și, însoțind o trupă de teatru, ca sufler, și, poate, și ca interpret al unor roluri mai mărunte, de figurant, ori ca traducător de lucrări cu caracter dramatic, de care avea nevoie trupa, cîtreieră Transilvania și Banatul cumînd noi cunoștințe și împodîndu-și sufletul cu noi frumuseți. I. L. Caragiale ne informează, în celebrul necrolog intitulat *În Nirvana*, că l-a găsit la Giurgiu, citînd, în original, pe Schiller. O impresie cu totul deosebită i-a făcut Blajul, această „Romă mică”.

În 1870, student fiind la Viena, are ocazia să cunoască mulți ardeleni și bucovineni cu care stabilește trainice legături de prietenie și inițiază programe de acțiune, pe linie patriotică, în sensul celei de la Putna, din vara anului 1871, cînd s-au adunat, în preajma mormîntului lui Ștefan cel Mare, tineri de pe tot întinsul românesc, aducînd cîte o mină de pămînt, din locurile de unde veneau, pe care l-au depus într-o urnă care se mai păstrează și azi. Gestul acesta avea o semnificație cu totul deosebită, căci vorbea în sensul unității dintre toți românii, împotriva hotarelor care îi despărțeau. Era ca un preludiu al Marelui Uniri de la 1918.

În 1866, cînd a murit profesorul Aron Pumnul, tînărul Eminescu, în vîrstă de numai 16 ani, a scris cea dintîi poezie, care, chiar dacă nu putea să pună în toată evidența forța de creație a autorului, ne anunța pe marele poet de mai tîrziu, marca începutul unei cariere poetice fără precedent.

În același an, 1866, Eminescu își începe colaborarea la revista „Familia”, de sub conducerea lui Iosif Vulcan, care a apărut, inițial, la Budapesta și mai tîrziu s-a mutat la Oradea. Poeziile publicate în „Familia” se resimt de influența lui Bolintineanu și Alecsandri, a lui Eliade Rădulescu și a altora. Ele interesează mai mult ca experiență poetică și sub aspectul

orientării de care a dat dovadă tînărul Eminescu. Vrednic de reținut este faptul că încă din această perioadă, a colaborării la „Familia”, Eminescu se abate de la drumul înaintașilor și își croiește unul propriu, al lui. Dacă Alecsandri, spre exemplu, a rămas „moldovean” toată viața și poezia lui se caracterizează prin versuri ca:

La Moldova-i dulce soare,
Crestele floare lângă floare,
ori a unor definiții de felul: „Eu de cîte ori aud doina, aud Moldova plîngînd”, Eminescu depășește hotarele provinciei natale și scrie poezia *Ce-ți doresc eu fie, dulce Românie*, pe care avea s-o publice, în anul 1887, în revista lui Iosif Vulcan. Că nu e vorba de o simplă împlinire, ci de o adevărată idee călăuzitoare, în procedeul folosit de Eminescu, stă dovada nu numai preferința lui pentru subiecte ardelenesti, ca în *Geniu pustiu* ori în marele poem *Muresanu*, al cărui prototip este poetul de la 1848, autorul cunoscutului *Răsuneț*. Să nu uităm, apoi, că în una dintre cele mai mari capodopere ale sale, *Scrisoarea a treia*, Eminescu și-a luat subiectul din istoria Munteniei, nu a Moldovei. Vom conchide, deci, că ideea unității populorului românesc constituie una din trăsăturile fundamentale ale scrisului marelui poet.

O idee la fel de importantă este cea referitoare la europenizarea culturii românești. Eminescu este cel dintîi scriitor român care, prin activitatea lui, pune în acord cultura europeană cu aspirațiile unui popor tînăr, care este poporul lui. Această europenizare se realizează, însă, prin mijloacele cele mai naționale. Limba folosită de Eminescu este ea însăși o sinteză; ea a rezultat dintr-o îmbinare fericită a tuturor graurilor de pe teritoriul pe care se vorbește limba noastră, cu limba veche, din cărțile religioase și din cronici, cu limba literară pe care i-au pus-o la dispoziție scriitorii de dinaintea lui.

Se spune, în mod obișnuit, că generația de la 1840 a creat limba română literară. Alecsandri a descoperit frumusețea poeziei populare, ne-a dat un repertoriu național în teatru, a cîntat frumusețile patriei, în *Pasteluri*, și dragostea de țară, în *Ostașii noștri* și în *Legende*. Eminescu a dus mai departe această limbă; el este creatorul limbii artistice românești, a variantei prin care putem exprima, ca orice limbă de mare cultură, gîndurile cele mai înalte și sentimentele cele mai adînci.

PETRU ȘI IOAN — MARTORI AI ÎNVIERII

(Continuare din pag. a 2-a)
aveau de ales. Alegerea lor era făcută. Și nu putea fi decît una: să asculte de Dumnezeu!

Cît despre a tăcea, a nu vorbi despre Iisus, porunca conducătorilor templului li s-a părut tot atît de lipsită de logică, pentru că li se cerea să ascundă faptele, adică adevărul. Era aproape rușinos să li se facă o asemenea propunere, de aceea au răspuns tot atît de curajoși: „Nu putem să nu grăim cele ce am văzut și am auzit!” (F. Ap. IV, 20). Ce văzuseră? Pe Iisus înviat. Ce auziseră? Învățăturile și porunca Lui, să-L propovăduiască.

Mărturiile lui Petru și Ioan sînt mărturii de oameni care au fost de față la evenimentul învierii. Acestea le-a dat convingerea, tăria și curajul de a înfrunta orice, și a-și depune cu orice risc mărturia. Știu încă din vremea cînd învătătorul fusese cu ei, că „Cine îl va mărturisi în fața oamenilor, pe acela și El îl va mărturisi în fața Tatălui Care este în ceruri” (Matei X, 32).

Au ajuns de mai multe ori în fața judecătorilor. Aceștia cereu mereu să-i facă să tacă, amenințându-i acum cu moartea. Au avut atunci noroc de înțeleptul Gamaliel, membru al Sanhedrinului, care le-a zis, colegilor săi, rabinilor: „Nu vă legați de oamenii aceștia, ci lăsați-i, căci lucrul acesta pe care îl susțin ei, de este de la oameni se va risipi, iară de este de la Dumnezeu, nu-l veți putea risipi; păziți-vă deci ca nu cumva să fiți luptători împotriva lui Dumnezeu” (V, 38-39). Înțelept bătrîn!

Și iată că a fost de la Dumnezeu. Nu s-a risipit. Durează și azi. Și va dura în veac!

Binecredincioși creștini,

Mărturia sfinților apostoli Petru și Ioan a avut mare efect în fața celor care i-au ascultat atunci, după Pogorîrea Sfîntului Duh, ea stînd la originea primei obști creștine organizate din Ierusalim. Mărturia lor e atît de importantă și astăzi, pentru că vine de la martori contemporani care

au văzut ei înșiși pe Mîntuitorul înviat, încredințîndu-ne și pe noi de adevărul învierii, adevăr pe care îl mărturisim cu credință sporită, învîntînd din el că și noi vom învia.

Să ne bucurăm de înviere și unul pe altul să ne îmbrățișăm. Sîntem vesnici. Moartea a fost biruită. Să iertăm toate pentru înviere, căci pentru toată vom avea de dat socoteală cînd vom trece dincolo. Să ne petrecem viața pămîntească drept crezînd în adevărurile pe care ni le propovăduiește Biserica. „În afară de Biserica nu este mîntuire” a spus Sfîntul Ciprian. Să ne facem datoria cu iubire și cu bună conștiință față de familiile noastre, copiii cu iubire față de părinți, părinții cu iubire față de copii și toți cu iubire față de Patriștrăbună de la a cărei eliberare, în 1944, vom sărbători în anul acesta 45 de ani.

Sărbătoarea învierii este numită de Biserica „Sărbătoarea sărbătorilor”, pentru că ea ne dezleagă taina vieții și a morții, taina viitorului nostru de acum și pînă în veac. Ne înarmează cu speranță, cu liniște, cu bucuria că, precum Mîntuitorul a învins moartea și noi o vom învinge. În dimineața învierii, primul cuvînt pe care l-a spus mironosițelor a fost: „Bucurați-vă!” Cu acest cuvînt vă salut și eu pe toți în această zi mare, împărtășindu-vă odată cu binecuvîntarea mea arhierască, vestea pe care vă îndemn s-o transmiteți cu credință mai departe, că „Hristos a înviat!”

Al vostru al tuturor, de tot binele voitor și pururea către Domnul rugător

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului
și
Mitropolit al Ardealului

Data în Resedința noastră
din Sibiu, la Ziua învierii din anul 1989.

Pagini din cronică relațiilor Bisericii Ortodoxe Române cu patriarhiile Ierusalimului și Antiochiei

Sînt bine cunoscute ajutoarele pe care Biserica Ortodoxă Română le-a acordat Bisericii sori din Răsăritul ortodox. Ele au fost consemnate și evaluate în diferite studii, articole și lucrări care au scos în evidență, în mod obiectiv, rolul major pe care Biserica și poporul nostru l-au îndeplinit în viața Bisericilor Ortodoxe mai ales după căderea Constantinopolului sub turci, în anul 1453.

În urma acestui eveniment cu implicății profunde în viața popoarelor Europei și a celor din Orientul apropiat, țările române au devenit adevăratul „Bizanț după Bizanț”, cum în chip fericit a remarcat acest fapt marele nostru istoric Nicolae Iorga.

În acest context Biserica și poporul român nu au precupețit nici un efort, dîndu-și obolul jertfivității pentru păstrarea credinței ortodoxe în teritoriile care, pentru cîteva secole, au intrat sub stăpînire a noilor cucuritori.

Credem că nu exagerăm dacă afirmăm că în această perioadă nu a existat domnitor sau ierarh român de sprijinul căruia să nu fi beneficiat „Locurile Sfinte” din Răsărit. Și tot fără exagerare putem afirma că reședința multor ierarhi, îndeosebi a celor din patriarhiile ortodoxe de limbă greacă, era mai degrabă în București și Iași de unde conduceau problemele Bisericii respective.

Cercetări recente pe care le-am efectuat în colecția Muzeului Arhiepiscopiei Sibiului ne-au prilejuit descoperirea a două antimise care aruncă o nouă lumină asupra relațiilor Bisericii Ortodoxe Române în secolul al XVIII-lea, întîrind afirmația noastră de mai sus. Este vorba de un antimisă (semnalat pînă în prezent) imprimat de către patriarhul Dositei al Ierusalimului și un altul imprimat de Silvestru, patriarhul Antiochiei (semnalat dar nedescris).

Antimisul patriarhului Dositei al Ierusalimului este imprimat pe pînză albă de in, cu cerneală neagră, avînd dimensiunile de 47x55 cm. Din punct de vedere iconografic este aproape identic cu antimisul imprimat de către mitropolitul Teodosie al Ungrovlahiei după anul 1692. Dintru început trebuie să precizăm că, după cum au sesizat și alți istorici și cercetători, iconografia antimisului mitropolitului Teodosie — ce va fi preluat și reproduș mai bine de un secol și jumătate atît de către ierarhii ortodocși din Țara Românească, cît și de cei uniți din Transilvania — este „opera marelui meșter în toate cele frumoase care a fost Antim Ivireanul”.

În planul întîi, central, în fața crucii, este înfățișată icoana punerii în mormînt. Mîntuitorul Iisus Hristos este zugrăvit înfășurat cu o pînză peste mijloc, avînd minile întinse de-a lungul trupului, pe giulgiul care cade în falduri bogate. Mormîntul în care este pus Mîntuitorul e sculptat în piatră și are o margine lată, răsfrîntă peste bază înspre exterior. În spatele Mîntuitorului, în fața crucii, sînt înfățișate cinci personaje care au luat parte la punerea în mormînt. Îndurerată, Maica Domnului are în dreapta pe Sfîntul Apostol și Evanghelist Ioan, iar în stînga pe una din femeile mironosițe. Stînd la căpătîiul și la picioarele Mîntuitorului, Iosif din Arimatea și Nicodim îl înfășoară în giulgi.

ale crucii, în dreapta și în stînga, stau sprijinite unelele folosite la torturarea Mîntuitorului: sulita și trestia cu buretele. Tot despre patimile Domnului ne vorbesc și piroanele, coroana de spini, snopul de nulele și biciul cu plumbi, așezate, de asemenea, pe brațele crucii. În modul de dispunere a uneltelor torturii constă singura și neîsemnată diferență ce există între antimisul imprimat de patriarhul Dositei și cel al mitropolitului Teodosie al Ungrovlahiei. De aceea nici nu insistăm asupra sa. De o parte și de alta a crucii, doi îngeri fac de straajă, stînd în picioare. În mîna dreaptă țin o făclie, iar în stînga cite o năframă.

În desenul de o deosebită eleganță, veșmintele sînt redată cu multă minuțiozitate. Chipurile fețelor sînt redată cît se poate de expresiv, pentru a înfățișa durerea ce o încercară în aceste elipe cît ce, hărăziți de Dumnezeu, participă la acest moment solemn din actul mîntuirii noastre. Gesturile logice, naturale, degajă o adîncă durere, dar reținută în manifestări.

Cel patru Sfinți Evangheliști sînt înfățișați în medalioane susținute de îngeri. Ei sînt așezați în cele patru colțuri, după cum urmează: Matei, Marcu, Luca și Ioan.

Scena centrală este inconjurată cu un chenar lat de 4 cm, bogat ornamentat. În cadrul acestuia, pe latura de sus, sînt pictate: icoana cea nefăcută de mină sau marama Veronică, două steaguri ale biruinței și un potir așezat pe norii cerului. În laturile din stînga și din dreapta apar instrumentele torturii alături de alte obiecte ce amintesc de patimile Mîntuitorului: piroanele, cleștele, scara, sulita, trestia cu buretele, stîlpul, snopul de nulele, cnutul, cămașa cea necusută a Mîntuitorului, pentru care soldații au aruncat sorți (Mt. 27, 35; In. 19, 23-24). În latura de jos sînt înfățișate cana și vasul în care s-a spălat Pilat pe mîini în fața iudeilor, un clește și un ciocan.

Acest antimis este de o importanță deosebită pentru istoria relațiilor Bisericii Ortodoxe Române cu Patriarhia Ierusalimului, întrucît a fost imprimat la noi în țară în anul 1704, luna mai. El constituie o mărturie în plus asupra ajutoarelor de care s-au bucurat Bisericele sori din Răsăritul ortodox și implicit Patriarhia Ierusalimului din partea ierarhilor și domnitorilor români. Faptul acesta ni-l mărturisesc și însemnarea, scrisă în limba greacă, de pe antimis: „Thysiasterion theion kai Ieron kathierothen kai Agiasthen para tou Makariotatou kai Agiastou Patriarhou tes agias tou Theou poleos Ierousalem Kyriou Kyriou Dositheou (...) mprototou kai phiochristou authen tou kai igemonos pasis Oukroylachias (...) Ioannou Constantinou Bassaraba, 1704, min maio”. Datorită faptului că însemnarea este deteriorată, avînd numeroase ștersături, nu am putut să o reconstituim în întregime. De aceea și traducerea ei este fragmentară: „Altar dumnezeiesc și sfînt dăruit și sfînt de către înalt Prea Fericitul și Prea Sfîntul Pa-

triarh al sfințel (și) de Dumnezeu piazte cetăți a Ierusalimului Domn, Domn Dositei (în zilele...) prealuminațului și de Hristos iubitorii și domn, a toată Ungrovlahia... Ioan Constantin Basarab, 1704, luna mai.”

Așadar acest antimis vine să întregască lungul șir al danilor prin care domnitorul Constantin Brîncoveanu, martir al Ortodoxiei, și-a înscris, pentru veșnicie, numele în rîndurile marilor apărători și susținători ai dreptei credințe. De asemenea merită să subliniem faptul că și Antim Ivireanul și-a legat numele de acest antimis, contribuind la realizarea modelului iconografic precum și la imprimarea acestuia, în calitate de meșter tipograf.

Antimisul patriarhului Silvestru al Antiochiei este imprimat pe pînză albă de in. Are dimensiunile de 49x71,5 cm. Iconografic este întru totul identic cu cel al mitropolitului Teodosie al Ungrovlahiei.

Însemnarea este scrisă în limba română (în registrul superior al antimisului) și în limba greacă (în registrul inferior). Ea este următoarea: „Acest dumnezeiesc jertvenic pe care se săvîrșește dumnezeiasca cea fără de singe și sfințita slujbă. Theiastierion theion kai Ieron tou epi-leisthion di auton aglan theian Ierourgian, agiasthen ypo tes theias haritos tou Panaghiou kai Zoarhikou Pnevmatos Kathierothen para tou Makariotatou Patriarhou Antiocheias Kyriou Silvestrou, aprilio, 1748”.

Traducere: „Dumnezeiesc și sfînt altar pe care se săvîrșește sfința și dumnezeiasca slujbă, sfînt și dumnezeiesc har al Prea Sfîntului și de viață făcătorului Duh, sfînt și de către Prea Fericitul Patriarh al Antiochiei Kyr Silvestru, aprilie, 1748”.

Istoricul Nicolae Iorga, în concordanță cu cele afirmate de Constantin Erbiceanu (vezi nota 3), susține că acest antimis a fost imprimat la Iași.

Din această succintă prezentare a celor două antimise se poate constata importanța lor istorică deosebită, întrucît ne oferă noi și prețioase mărturii asupra trecutului Bisericii noastre strămoșești și asupra legăturilor pe care le-a întreținut și sub acest aspect cu celelalte Biserici Ortodoxe.

Diacon drd. Pavel Cherescu

1 N. Iorga, *Un antimis al mitropolitului Luca, 1604*, în BOR, an. LIII, 1935, nr. 9-10, p. 486.

2 Pr. Gabriel Cocora, *Antimisul mitropolitului Antim Ivireanul*, în MO, an. XVIII, 1966, nr. 9-10, p. 835.

3 A fost semnalat în mai multe lucrări și studii. Amintim doar: C. Erbiceanu, *Cronici greci*, p. 103; N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, București, 1906, p. 299 — redă însemnarea de pe antimis; Idem, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, vol. II, Vălenii de Munte, 1909, p. 58; *Ibidem*, ed. II-a, vol. II, București, 1930, p. 61 — afirmă greșit că antimisul a fost imprimat în anul 1749; Idem, *Bizanț după Bizanț*, București, 1972, p. 231 — susține că a fost tipărit la anul 1746.

Cerurile după cuviință să se veselească și pămîntul să se bucure. Și să prăznuiască toată lumea cea văzută și cea nevăzută; că s-a sculat Hristos, Bucuria cea veșnică.

Înviere

De ce, Doamne, stelele Tale toate
Umblă în noaptea aceasta sfioase?
Cerul, o boltă-i de fețe aplecate,
Cu ochii în cearcări, privind curioase

Și de ce sînt atît de puține,
Tochmai acum cînd durerea-i mai tare?
Eu sînt o noapte, dar Tu ești în mine,
Nu Ți-e friică prin noaptea mea mare?

Liniști, tăceri, îmbrăcate în sfială,
Din umbre și neguri Țes la covoaie,
Ce peste noapte le întind la iuteală,
Așteptînd tainice, nevăzute picioare

Luceferii îmbrăcați într-o nouă armură
Alegară grăbiți ca niște stafete,
Nerăbdători să anunțe din gură,
Pămîntul trist, bucurii și secrete

Un inger aleargă în mîini cu o făclie
S-a lovit de clopotul cerului stîns.
O bidinea mare de bucurie,
Văruie cerul, cu noi stele aprinse.

Icarul tot zburînd cu hărnicie
S-a lovit de clopotul cerului, greu.
Clopotul vibrează cu strășnicie,
Svirite ecouri, îngînîndu-l mereu

Clopoțel de brînduse adormite
Le-au auzit sub pămînt prin tăcere
De prin giulgiuri de frunze putrezite
S-au ridicat ca să sune de înviere.

De cite clopote strigă pe pămînt
Clopotul cerului vă sună din ele,
Catapetasma nopții mele s-a frînt,
Iisus smălțîndu-mi prin suflet cu stele

Peste covoarele nopților stinse,
El calcă moale, ca o mingiere,
Pe urmele rănilor Lui aprinse,
În mine ridă clopoțel din durere.

Cristofor Dancu

DARURILE SFINTEI ÎNVIERI

După mărturia Sfîntului Evanghelist Matei, Domnul Hristos, în însăși ziua învierii Sale, s-a arătat femeilor mironosițe, care se întorceau de la mormîntul purtător de viață, și le-a zis: „Bucurați-vă” (Matei 28, 9). Sfîntul Evanghelist Ioan dă mărturie despre faptul că ucenicii Domnului Hristos s-au bucurat văzînd pe învătătorul lor înviat din mormînt. „S-au bucurat ucenicii văzînd pe Domnul” (Ioan 20, 20). În bucuria pe care au avut-o ucenicii la învierea Domnului, se împlinea făgăduința pe care le-o dăduse Mîntuitorul, înainte de sfința Sa pămîntie, cînd le-a zis: „Jarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni n-o va lua de la voi” (Ioan 16, 22). Toți cei ce credem în învierea Domnului Hristos avem parte de bucuria învierii și se împlinește și cu noi dorința Fiului lui Dumnezeu, exprimată în cuvintele: „Aceștia vi le-am spus ca bucuria mea să fie întru voi și ca bucuria voastră să fie deplină” (Ioan 15, 11). Astfel înțelegem, învierea Mîntuitorului nostru este, pentru noi, izvor de bucurie, are ca dar bucuria.

Un alt dar al învierii Domnului Hristos este netemerea, curajul. Acelorași femei mironosițe, pe care Domnul le-a întîmpinat cu cuvîntul „bucurați-vă”, le-a spus El, îndată după aceea, și cuvîntul: „Nu vă temeți” (Matei 28, 10). „Nu vă temeți”, au auzit femeile purtătoare de mir și de îngerul pe care l-au întîlnit la mormîntul Domnului, care de asemenea le-a zis: „Nu vă temeți” (Matei 28, 5).

Întîlnirea cu Domnul Hristos înviat a fost pricină de netemere și de curaj, nu numai pentru femeile mironosițe, ci și pentru sfinții Săi ucenici. La fel, credința noastră în învierea Domnului este și pentru noi izvor de netemere și de curaj. Învierea Domnului este pentru noi, putere dătătoare de viață. Ea alungă de la noi temerea și ne dă curaj pentru o viață mai presus de fire, căci învierea Domnului este și învierea noastră, căci și noi sîntem fiili învierii și avem cu noi pe Domnul Hristos, cel ce a biruit Iadul și moartea.

Unde este bucurie și netemere, bucurie și curaj, acolo și pacea este de față. Pace le-a făgăduit Domnul ucenicilor Săi, cînd a zis: „Pacea mea las vouă, pacea mea dau vouă” (Ioan 14, 27) și pace le-a dăruit lor după sfința Sa înviere, căci intrînd la ei le-a zis: „Pace vouă” (Luca 24, 36; Ioan 20, 19, 21). Este vorba de pacea pe care o dă Domnul Hristos celor ce cred în învierea Lui deoarece învierea Mîntuitorului este izvor de pace, de pace adevărată, pacea care își are pricina în nepătimire.

Bucuria, netemerea, pacea, — ca daruri ale sfințel învierii — le au credincioșii, care știu că „Iertarea din mormînt a răsărit”, că „prin cruce a venit bucurie la toată lumea”; pe acestea le-au cei ce sînt încredințați că păcatele lor au fost iertate. O astfel de încredințare ne-o dă credința noastră în Domnul Hristos, care, după sfința Sa înviere și chiar în ziua învierii Sale, „a suflat peste ucenicii Săi și le-a zis: Luați Duh Sfînt; cărora le veți ierta păcatele le vor fi iertate; cărora veți ținea, vor fi ținute” (Ioan 20, 22-23). Prin urmare, de învierea Domnului Hristos ține și darul iertării păcatelor, învierea avînd ca dar și iertarea păcatelor.

Cînd ne gîndim, apoi, că la înălțarea Sa la cer — după spusa Sfîntului Evanghelist Luca, — Domnul Hristos „ridicîndu-și minile i-a binecuvîntat pe ucenicii Săi și cînd îi binecuvînta, s-a depărtat de ei și s-a ridicat la cer” (Luca 24, 50-51) ne încredințăm de adevărul că învierea Domnului mai are ca dar, pentru cei credincioși, și binecuvîntarea Domnului. Binecuvîntarea pe care Domnul și Mîntuitorul nostru a dat-o, după înviere, ucenicilor Săi, la înălțarea Sa la cer, se prelungește prin toate binecuvîntările sfințel noastre Biserici și mai cu seamă prin binecuvîntările de la Sfința Liturghie, pe care ni le dă însuși Domnul Hristos, prin mijlocul preoțescă; El, care a făgăduit ucenicilor Săi, după înviere: „Iată, eu vă voi sînt în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului” (Matei 28, 20).

Bucuria, netemerea, pacea, iertarea și binecuvîntarea sînt daruri ale sfințel învierii a Mîntuitorului, daruri de care ne împărtășim toți cei ce credem că „Hristos a înviat”. Hristos a înviat, ca să avem bucurie; Hristos a înviat, ca să avem curaj; Hristos a înviat, ca să avem pace; Hristos a înviat, ca să avem iertarea păcatelor; Hristos a înviat, ca binecuvîntarea Lui să fie veșnic peste noi. El, cel ce a înviat, să ne învrednicească și pe noi de bucuria, curajul, pacea, iertarea păcatelor și binecuvîntarea pe care le revărsa peste lume, din puterea învierii Sale.

Protosinclairul Teofil Părdian

Cuvînt de învățătură despre vinderea lui Iisus și moartea lui Iuda

Cuvînt la sfințele și mîntulfoarele Paști

(Continuare din pag. 1-a)

I. Pregătirea aperceptivă

Care sînt zilele de post rînduite de Biserica peste săptămîna? (miercurea și vinerea). De ce s-au fixat aceste zile de post? (Fiindcă ele ne amintesc de evenimentele dureroase din istoria mîntuirii noastre). De ce ne amintesc vinerea? (De moartea Mîntuitorului pe cruce) Dar miercurea? (De o altă întîmplare dureroasă și anume despre vinderea lui Iisus de către unul din apostolii Săi, Iuda Iscarioteanul).

II. Anunțarea temei

Ne vom referi în cele ce urmează tocmai la această tristă și dureroasă faptă a vînderii lui Iisus și moartea lui Iuda.

III. Tratarea.

Sfintele Evanghelii ne spun că Iuda a fost unul din cei 12 Apostoli aleși de Domnul. Numele lui Iuda (în original „Iehuda”) înseamnă „glorie”, „mărire”, „laudă”. El mai poartă și adaosul „Iscariotul” spre a indica originea lui din Cariot (sau Keriot), în Iudeea. Dacă toți ceilalți Apostoli erau galileeni (Fapte 1, 7) Iuda era din Iudeea, unde s-a născut și Hristos Domnul. El apare în lista Apostolilor ca ultimul ales al lui Iisus (Mt. 10, 2-4; Mc. 3, 16-19; Lc. 6, 14-16). Evangheliile ne spun, prin la actual vînzător Invățătorului, puține lucruri despre el. Nu ne apare nici o ocazie să-l fi supărat pe Domnul. Era totuși necinstit și nesincer. Evangheliile ne spun și mai clar, că el fiind acela care „ținea punga”, își însușea pentru sine „din ce se punea în ea”. Și este numit în mod direct, fără nici un menajament: „hoț”. Astfel, relatîndu-se episodul din Betania, cu șase zile înainte de Paști când Maria „luînd un litru cu mir de nard curat, de mult preț, a uns picioarele lui Iisus și le-a șters cu părul capului ei”, „încît casa s-a umplut cu mirosul mirului”; Iuda a avut de obiectat că mai bine acest mir s-ar fi vîndut pe 300 de dinari, bani care să fie dați săracilor. Evangheliile vine cu precizarea că: „a zis acestea nu pentru că avea grijă de săraci, ci pentru că era „hoț” (furf) și ținea punga și lua din ce se punea în ea” (Ioan 12, 1-6). A urmat apoi trădarea. Sinedriul, sau tribunalul iudaic hotărîse „să prindă pe Iisus cu viclenie și să-L ucidă” (Mt. 26, 4). Și luaseră măsuri de prevedere, chibzînd să săvîrșească fapta după „ziua praznicului” (Paști), „ca să nu se facă tulburare în popor” (Mt. 26, 5).

Numai bine că Iuda mergînd la el se oferă să-L dea pe Iisus în mîinile lor, rămîndu-se ca el să stabilească prețul. A căzut de acord la oferta unei sume derizorii: 30 de arginți, adică 30 sticli de arginți, sumă care se plătea unui stăpîn de sclavi, în situația cînd un bou împungea un sclav sau o sclavă, urmînd ca boul să fie ucis cu pietre. (Exod 21, 32). Prin aceasta se împlinea precizarea profetului Zaharia: „Dacă scoțiti cu cale, dați-mi simbria, iar dacă nu, să mi-o plătiți. Și mi-au cîntărit simbria mea de 30 de arginți” (Il, 12). Evangheliile mai precizează că Iuda s-a înțeles și cu conducătorii templului, adică cu aceia dintre preoți și leviti care fiind în serviciul templului, făceau de pază și în noaptea acolo. „Iar Satana a intrat în Iuda... și mergînd el a vorbit cu mai marii preoților și cu căpeteniele oastei cum să-L dea în mîinile lor. Și s-au bucurat aceia și s-au tocmot cu el și i-a dea bani. Și el s-a învoit și căuta vreme cu pricele să-L dea lor fără știrea mulțimii” (Lc. 22, 3-6). Aceasta petrecîndu-se miercuri, joii seara a urmat Cina pregătită de Petru și Ioan în Ierusalim. Iisus a venit cu ceilalți Apostoli, seara, din Betania; printre ei se afla și Iuda. Prezența lui era normală, mai ales că făcuse un fel de masca nimic deosebit, fiind natural, ca și cum nu s-ar fi întîmplat și nici n-ar fi avut să se întîmple ceva din pricina lui, cu viața altora, sau... cu propria-i viață. Iisus știa însă totul... Le și spusese mai înainte Apostolilor că: „...veni Paștele și Fiul Omului se va da să se răstignească” (Matei 26, 2). Cunoștea prea bine și fapta lui Iuda, pe care o suportă cu multă durere sufletească și tristețe. Era apostolul lui... nu putea rămîne indiferent. I-a acordat totdeauna afecțiune sinceră și i-a tratat cu maximum de răbdare, blîndețe și îngăduință. Prezența lui Iuda alături de ceilalți la Cină, îl apăsa adînc și copleșitor... Încercă totuși un apel discret la conștiința trădătorului, ca o bătaie plină de iubire la inimă, din nefericire ferecată... Fîind totuși Apostolul lui, nu-i poate fi indiferent dacă în Cartea Vieții nu va fi scris și numele celui care El însuși L-a ales... Iisus anunță senzaționala veste care tuturor le va zgudui conștiința: „Amin grăiesc vouă, că unul din voi mă va vinde”, „Iar el intrîndu-se foarte mult au început să-i zică fiecare: „Nu cumva sînt eu, Doamne?” A fost un moment decisiv de trezire a lui Iuda, la sinceritate! Nu ar fi fost prea trîziu! Inima generoasă a Domnului ar fi trecut peste mirsava faptă a ucenicului; ar fi înțeles Iisus împlinirea profetiei lui Zaharia și Iuda ar fi fost iertat... ar fi rămas fapta dar ar fi fost salvat omul... Și fiindcă tăcerea lui Iuda consimțea mai departe păcatului lui, Iisus îl demască pe un ton plin de compătimire și amarăciune: „Cel ce a întins cu mine mîna în blid, acela mă va vinde. Că Fiul Omului va merge precum este scris despre El, dar, vai, aceluși om prin care Fiul Omului se vinde! Bine era de omul acela de nu se năstrea” (Mt. 26, 23-24). Dar nici această compătimitoare demascare nu l-a trezit pe Iuda. Conștiința îi era surdă la orice sunet și închisă la orice bătaie... N-ar fi vrut totuși să știe nimeni de fapta comisă, fiind prea rusinoasă; nici chiar Iisus. Dar el trebuia totuși să știe că dacă Iisus îl avertizase chiar atunci, înseamnă că Domnul cunoștea totul... El însă nu mai poate înțelege această și întrebă dacă nu cumva este el. La care Invățătorul îi răspunde afirmativ: „Tu ai zis!” (Mt. 26, 25). Acestea toate se petrecuseră după ce Iisus spălase Apostolilor și lui Iuda picioarele și după ce se împărtășiseră cu pîinea și vinul prefăcute în Trupul și Sângele Său. Evangheliile precizează că tocmai această nevrednică împărtășire a adus osînda vînzătorului: „Și după pîinea atunci a intrat în el Satana”. „Deci i-a zis Iisus: Ceea ce ai să faci, fă-l mai degrabă. Și nimeni din cei ce ședeau la masă n-a știut pentru ce i-a zis aceasta, că unii șocoteau de vreme ce Iuda avea punga, că îl zice Iisus: „Cumpără cele ce ne trebuie pentru sărbătoare, sau să dea ceva săracilor. Deci după ce a luat pîinea a lesit îndată, și era noaptea” (Ioan 13, 27-30). Nici în inima lui Iuda nu era nici un licăr de lumină; i s-a stins și cea mai palidă rază fiind inundată de întunericul și bezna fărădelegii săvîrșite în așa măsură încît voia să meargă pînă la capăt... Era cuprins de într-un vîrtej amestecat și delirant din care nu mai putea ieși; rostogolindu-se fără a se mai putea opri spre prăpastia care-i va înscrie pentru vesnicie fărădelegea alături de numele său. (care, am văzut la început că, paradoxal, înseamnă „laudă”, „glorie”, „mărire”).

După Cină: „A lesit Iisus împreună cu ucenicii Săi dincolo de pîrîul Cedron unde era o grădină, în care a intrat El și ucenicii Săi. Și știa locul și Iuda, ce-L vînduse, pentru că de multe ori se adunau acolo Iisus cu ucenicii Săi”. (Ioan 18, 1-27). „Și... Iată Iuda unul dintre cei 12 împreună cu el gloată multă, cu săbii și cu ciomege trimiși de la mai marii preoților și de la bătrînii poporului. Iar vînzătorul le dăduse un semn zicînd: „Pe care voi săruta, acela este; prindeți-L. Și îndată apropiindu-se de Iisus a zis: Bucură-Te Invățătorule! Și L-a sărutat. Iar Iisus a zis lui: Prietene, pentru ce ai venit? Atunci apropiindu-se el au pus mîinile pe Iisus și L-au prins”. (Matei 26, 46-50). De ce sărutarea semn al trădării? Fiindcă Iuda voia să-l ascundă fapta; dorea atât de mult să nu-și știe Domnul nelegiuirea lui, încît îi spune: „Bucură-Te”, ca și cum ar urma comunicarea unei vestii bune. Fărăniciile lui este primită cu aceeași blîndețe compătimitoare a lui Iisus, adresîndu-i-se: „Prietene”, după care însă urmează demascarea finală, care-l va duce pe Iuda la tăcere și-l va face, nu peste mult timp, să se reîntîmlească cu sine însuși: „Iuda, cu sărutarea vinzi pe Fiul Omului?” (Luca 22, 48). Și va reaminti Iuda de aceste ultime cuvinte ale lui Iisus ce i-au fost adresate, atunci cînd ele vor răsună din glasul conștiinței sale? Și vor răsună atât de tare încît nu le va mai putea suporta. Nu se va putea ascunde de nimeni și de nimic, nici chiar de sine însuși... De data aceasta îl va demasca lumina conștiinței sale care aprinzîndu-se devine atât de violentă, încît îl orbește și în același timp îl va arde atât de mult, încît îi topește întregul sens al vieții...

Un regret adînc primit din străfunduri îl frîmîntă conștiința, măcinîndu-i ființa. Iisus e condamnat la moarte! Iar la aceasta a contribuit și el! Nevinovăția lui Iisus îl copleșește... Deși știa de fapta lui, Iisus nu i-a spus nici un cuvînt dojenitor, a căutat la el tot timpul blînd, discret și sincer; fără să-l facă vădită mirsava-i faptă, să-l oprească de la împlinirea ei. Cîntă la el și acum, dar nu ca o supapă de siguranță: „A întors cel 30 de arginți mai-marilor preoților și bătrînilor, zicînd: „Greșit-am vînzînd singe nevinovat”. Simțea nevoia unei mărturisiri și a unei înțelegeri. O face de data aceasta cu toată sinceritatea, fără nici un ascunzîș. Prea trîziu însă... Trebuia să-l-o fi făcut Invățătorului și atunci ar fi primit cu siguranță iertarea lui salvatoare. Dialogul cu Iisus se încheie mai înainte... Cel cu care pactase n-au avut interesul să-l primească mărturisirea și să-i înțeleagă frîmîntarea chinuitoare, care îi destrămase conștiința-l zdrcîndu-l în așa măsură, încît „aruncînd arginții în templu, a plecat și ducîndu-se, s-a spînzurat” (Matei 27, 5). Cartea Sfinții ne spune că după ce s-a spînzurat, „căzînd a plesni de la mijloc și i s-au vîrsat toate măruntaiele... încît s-a chemat locul acela: „Loc al singelui” (Fapte 1, 18-19). „Iar mai-marii preoților luînd arginții, au zis: Nu se cade să-l punem în visteria templului, deoarece sînt preț de sînge. Și țînd sfat, au cumpărat „Tarina Olarului”, pentru îngroparea străinilor. Pentru aceea s-a numit tarina aceea, „Tarina Singelui”. (Intuiția se poate face arătînd chipul lui Iuda din tabloul Cînei celei de Taină).

IV. Aperearea - Asocierea

Se pune întrebarea: Ce a determinat pe Iuda să comită nelegiuirea pe care am văzut-o? (Se apreciază că Iuda fiind lacom după obținerea cit mai multor averi și minat de dorul de mărire, vedea un Mesia politic, care îi va satisface odată lăcomia după bunuri împodobindu-l cu ranguri dintre cele mai mari. Dar cum Iisus își anunțase patima Sa în curînd și cum dușmanii Lui se arătau din ce în ce mai hotărîți să-i pună capăt, fiindcă prea mult i-a „deranjat”, Iuda acordînd cîștigul de cauză dușmanilor Domnului, consideră că prin trădarea lui Iisus, le cîștigă acestora un plus de încredere și nu-și va pierde poziția în fața lor, ca unul care ar fi fost prea hotărît adept al lui Iisus. Care a fost atitudinea Domnului față de el? (Tot timpul a căutat cu răbdare, blîndețe și îngăduință a-l recupera, avertizîndu-l, demascîndu-l și mustrîndu-l). Cînd s-a trezit conștiința lui Iuda? (Cînd a văzut că Iisus a fost condamnat la moarte). Au mai fost cazuri asemănătoare cînd „glasul singelui” strigă și trezește conștiințele oamenilor? (A fost și cazul lui Cain; iar Evangheliile ne spun că și Irod s-a intristat cînd i-a fost adus capul Sfîntului Ioan Botezătorul) (Matei 14, 9). La fel sînt și cazurile altor oameni care putîndu-și tăgădui crimele au pînă la urmă mustrări de conștiință, încît nu pot muri pînă nu le mărturisesc în fața preoților, a oamenilor și chiar a tribunalelor. Iuda a vrut cu insistență să-și ascundă nelegiuirea faptă, dar nu a reușit. Intr-adevăr, „Nimic nu este ascuns, care să nu se descopere” (Luca 12, 2-3). Un Părinte al Bisericii spune că mai curînd, sau mai trîziu faptele rele leș la lumina zilei; dacă sînt țîtute în ascuns le dă la iveală conștiința, asemenea tilharului pocăit pe cruce, iar dacă conștiința este în așa măsură adormită și pervertită, încît nu manifestă nici o cîntă, faptele rămîn, ca la tilharul batjocorit de pe cruce, pentru judecata vesnică. (De s-a căit).

Iuda s-a căit pentru fapta sa? (Da, s-a căit). Și Sfîntul Apostol Petru s-a lepădat de Domnul și căindu-se a plîns cu amar. Și Iuda s-a căit. Care este deosebirea dintre aceste două cîntări? (Sf. Petru nu și-a pierdut încrederea în iertarea lui Dumnezeu, iar Iuda „s-a spînzurat”). Cu toate acestea principalul lucru este că „Iuda s-a căit” și cîntă i-a fost mare. Iar din Evangheliile nu știm să nu fi primit iertarea cel ce s-a pocăit; orice ar fi fost. Să ne închipuim ce mare trebuie să fi fost cîntă lui Iuda încît nu-l mai putut suporta viața? Așadar sinuciderea lui Iuda nu poate fi decît ruzultatul celui mai împlînit și mai tragic convertiri. A fost o convertire atât de fulgerătoare încît vînzătorul înțelegîndu-și nelegiuirea își lese din mîini și se spînzură. Plecînd de aici am putea să ne întrebăm dacă există posibilitate de mîntuire și pentru el. Tainele dumnezeirii nu se cuvîne a le ispiți. Un singur lucru trebuie să nu-l pierdem totuși din vedere. Lui Iuda trădătorul i-a părut rău pentru ceea ce a făcut. Și aceasta cînd i s-a trezit conștiința morală.

V. Generalizarea

Conștiința noastră morală este acel judecător interior, glasul lui Dumnezeu în noi care ne dă satisfacție pentru binele săvîrșit și ne mustră spre îndreptare pentru faptele rele săvîrșite.

VI. Aplicarea

Cuvîne-se ca noi să ne facem zilnic examenul de conștiință și să ne îndreptăm faptele rele săvîrșite printr-o cîntă sinceră. Intrucît conștiința acționează înaintea faptelor ca sfătător, în timpul faptelor ca martor iar apoi ca judecător, pentru a nu fi mustrat de propria conștiință se recomandă să o consultăm și să-i ascultăm glasul înainte de săvîrșirea unei fapte. Pe drept cuvînt s-a spus că „prevederea este mama înțelepciunii”.

Pr. prof. Sorin Cosma

Să ne curățim simțurile și să vedem pe Hristos strălucind, cu neapropiată lumină a învierii. Și, cîntîndu-I cîntare de biruință, luminat să-L auzim zicînd: Bucurați-vă!

În legătură cu slujba Sfîntului Maslu

Tipicul Bisericesc din anul 1976 prevede că „Deschiderea Evangheliei spre a fi țînută cu partea scrisă în jos pe capul bolnavului, închipuînd mîna Domnului cea plină de tîmăduiri, se face de preotul protos, nu de către bolnav” (pagina 242).

Același Tipic prevede că „Rînduială după care se săvîrșește Sfîntul Maslu este cea arătată în Molitfelnic” (pagina 241) și în Aghiasmatar, adăugăm noi.

Neavînd la dispoziție Molitfelnicul, vom folosi Aghiasmatarul căci slujba Sfîntului Maslu este aceeași și în Molitfelnic și în Aghiasmatar.

Aghiasmatarul din 1984 prevede că după rugăciunea a șaptea „preotul cel dintîi luînd Sfînta Evanghelie, o dă bolnavului să o sîrute și să o deschidă; astfel deschisă, preoții slujitori o țîn deasupra capului celui bolnav, iar preotul cel dintîi” citește rugăciunea Împărate Sfînte (pagina 151).

„După aceasta, (preotul) luînd Sfînta Evanghelie de deasupra capului căruia se face maslu, i-o dă să o sîrute; sărută și Sfînta Cruce și apoi se mirulesc preoții, toi cel de față și bolnavul” (pagina 151).

Constatăm că nu există uniformitate la deschiderea Evangheliei: după Tipicul Bisericesc o deschide preotul, iar după rînduiala din Aghiasmatar și Molitfelnic o deschide bolnavul.

La o nouă ediție a Aghiasmatarului și a Molitfelnicului această nepotrivire s-ar putea evita, în sensul că în viitoare ediții ale Aghiasmatarului și a Molitfelnicului să se introducă la locurile respective prevederile Tipicului Bisericesc din 1976.

Cu acest prilej, constatăm că nici în Aghiasmatar, nici în Molitfelnic nu este prevăzută citirea Evangheliei a opta, pe care unii preoți o practică, încurajînd superstiția, de a se ghici viitorul bolnavului după cuprinsul pericopelor cu care s-a deschis Evangheliile ori după culoarea lîterelor de acolo” (tipic p. 242).

În concluzie, propunem introducerea în noile Aghiasmatar și Molitfelnic a dispoziției tipiconale, ca preotul să deschidă Evangheliile și nu bolnavul.

Propunem ca noile Aghiasmatar și Molitfelnic să cuprîndă și combaterea superstiției amintite în Tipicul Bisericesc (p. 241-242).

Protos. Ipolit Ciobotaru

Bucuria trebuie să fie scopul vieții noastre, dorința de a face fericiți și pe alții trebuie să fie calea spre fericie, prin ele să se eliberăm de osînda păcatului, prin ele chiar și tristețea se prefăce în bucurie. În aceasta se cuprînde și înțelepciunea zicalii, care spune „în ziua bunătaților este țîtare rîutăților” (Is. Sir. 11, 27). Cu ziua de azi a fost declarată uitată și ștearsă osînda cea de demult care căzuase asupra noastră. Atunci nașterea de fiu se făcea cu dureri (Fac. 3, 16), astăzi nașterea în duh este fără dureri; atunci trupurile se nășteau din trup, acum cel născut este duh din Duhul Sfînt; atunci cei care se nășteau erau filii ai omului, acum cei care ne-am renăscut prin Botez sîntem filii ai lui Dumnezeu; atunci desigur veneam din rai, fiind izgoniți de acolo și trimiși pe pămînt, acum Cel venit din cer (dar și de pe pămînt) ne-a făcut și pe noi filii cerești; atunci moartea era cea împărătească prin păcat, acum împotriva dreptății este cea care s-a făcut stăpînă prin puterea vieții; atunci unul singur a deschis morții intrarea în lume, acum tot unul singur îi la locul, dar prin viață; atunci prin moarte am căzut din viață, acum moartea a fost nimicitoare de rușine sub smochin (Fac. 2, 7), acum ne apropiem prin mîrire de pomul vieții; atunci prin neascultare am fost scoși din rai, acum prin credință putem intra iarăși în el; acum din nou ne stă din destul îngăduința

de a minca din pomul vieții oricît dorim, acum izvorul raiului cel împătrîit [adică prin cele patru riuri ale Evangheliei] udă din destul întreaga întinderea pe unde s-a răspîndit Biserica, adăpîndu-ne și pe noi și brazdarea semănătorii noastre, în adîncul căroră Semănătorii a aruncat sub plug Cuvîntul învățătorii (Marcu 4, 15), ca să sporească astfel roadele virtuții.

Față de toate acestea ce s-ar cădea să facem noi?

Ce altceva decît să imităm în chip profetic munții și să sălțăm ca și dealurile, cum spune Scriptura: „Ce aveți munților ca ați sălțat ca berbecii, și voi, dealurilor, ca miei oilor?” (Ps. 113, 6). Veniți, așadar, să ne bucurăm de Domnul Care a nimicîm puterea vrăjmașilor și care a înălțat pentru noi, spre pierzarea celui viclean, marea biruință a Crucii! Să înălțăm, dar, glas de bucurie, căci pentru cei care mai înainte fuseseră robi acest glas însemnează vestea de biruință asupra celor înfrînți! Iar întrucît fama vrăjmașului a căzut, însemnează că deodată cu ea a fost nimicită și a înecat și puterea plină de răutate a ostirii dușmane fiind redusă la nimic, să zicem și noi: „Dumnezeu mare este Domnul și Împărat mare peste tot pămîntul” (Ps. 94, 3), de aceea „să binecuvîntăm cununa anului bunătații lui”, adunîndu-ne și pe noi în această ceată duhovnicească și bucurîndu-ne cu sălțări duhovnicești, întru Hristos Iisus, Domnul nostru, a Căruia mărire fie în veci, Amin.

EUHARISTIE ȘI ÎNVIERE

(Continuare din pag. 1-a)

În această privință, însuși Mîntuitorul ne-a spus: „Cel ce mîncă Trupul Meu și bea Sângele Meu va rămîne în viața cea de apoi. Cel ce mîncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămîne întru Mine și Eu intru el. Precum Mă-a trimis pe Mine Tatăl cel viu, și Eu vîez pentru Tatăl, și cel ce Mă mîncă pe Mine va trăi prin Mine” (Ioan 4, 54-57).

Cînd au auzit ucenicii vestea că Hristos se va despărți de ei cu trupul, s-au intristat. Li se părea cu neputință să se despartă de Domnul. Nu-și puteau închipui că vor trăi despărțiți de El, că nu-L vor mai putea vedea și auzi. Se obișnuiseră să fie cu El și nu puteau înțelege cum El, Dumnezeu fiind, ar putea fi prezent între ei în alt mod și că ar comunica cu ei în alt fel decît prin sine. Prezența lui Iisus le era absolut necesară. Se vor întreba: ce vor face fără El? Își aduceau aminte că pe Tabor au exclamat cu bucurie: „Ce bine ne este nouă aici!” Și-au adus aminte de cuvintele de la Emaus: „Doamne, rămîi cu noi!” Iisus însă a inaugurat un chip nou, duhovnicesc de prezență cu ucenicii Săi și cu lumea. El le-a dat puterea și misiunea de a merge în lume și de a vesti Evangheliile la toată făptura, poruncindu-le să păzească toată învățătură Lui (Matei 20, 19-20).

Sfîntul Ioan Gură de Aur, vorbind despre unirea adîncă ce se naște între Hristos Domnul și noi, credincioșii, spune: „După cum pîinea, formată din multe boabe de grâu, este astfel încheată încît boabele nu se mai vîd nicăieri, deși există, tot așa și noi ne unim unui cu alții și cu Hristos”. Unirea credincioșilor cu Iisus Hristos prin Sfînta Euharistie nu este o unire simbolică sau teoretică, ci este o unire reală, adevărată. „Căci Trupul Meu este adevărată mîncare și Sângele Meu adevărată băutură”, zice Domnul (Ioan 6, 53). Nu este vorba, desigur, despre o hrană pămîntească, ci despre o hrană cerească, pîinea vieții, care este El însuși, și prin care dobîndim și noi învierea și viața vesnică.

Intra, din cele mai vechi cărți creștine, intitulată Didahia celor doisprezece Apostoli, se păstrează o veche rugăciune euharistică, în care se spune: „Precum această pîine frîntă, odinioară risipită pe coline, a fost adunată în așa fel ca să nu mai fie decît una, așa adună Biserica Ta, Doamne, de la marginile pămîntului în împărăția Ta”.

Sfînta Euharistie ne dă aici pe pămînt arvuna învierii noastre, a unirii vesnice cu Mîntuitorul Iisus Hristos, după cum spunem la slujba Paștilor: „Învîlind Iisus din mormînt, precum a zis mai înainte, ne-a dăruit nouă viață vesnică și mare milă”.

Unitatea care se naște prin comuniunea euharistică cu Iisus Hristos ne face părtași ai dumnezeirii Sale. Trîind împreună cu El, ascultînd învățătura Sa dumnezeiască, împlinînd-o în viața noastră de zi cu zi și împărtășindu-ne cu Trupul și Sângele Lui în Sfînta Euharistie noi devenim nemuritori și prin aceasta viața noastră se desfășoară nu numai de la leagăna la mormînt, ci de la pămînt la cer, în vesnicie. De aceea în cîntările noastre de la Paști spunem că mormîntul Domnului a devenit izvorul vieții noastre.

Roadele Sfîntei Împărtășanii constau pe de o parte în unirea noastră cu Hristos, și prin Hristos cu Tatăl și cu Duhul Sfînt, iar pe de altă parte în apropierea și unirea noastră creștinească întreolăți cu toți semenii noștri, precum spune Sf. Ap. și Evanghelist Ioan într-una din epistolele sale: „Dumnezeu este lumină și nici un întuneric nu este întru El. Iar dacă umblăm întru lumină precum El este în lumină, atunci avem împărtășire unul cu altul și Sângele lui Iisus, Fiul Lui, ne curățește de orice păcat” (Ioan 1, 7).

Comuniunea și unitatea între creștini izvorăște și se întretine prin dragoste, cununa virtuților, iar dragostea creștinească se formează și crește mai ales prin Sfînta Euharistie, cînd ne împărtășim eu iubire însăși, după cum ne îndeamnă cuvintele Sfîntei Scripturi: „Să ne iubim unii pe alții, căci dragostea este de la Dumnezeu și orice iubeste este născut din Dumnezeu și cunoaște pe Dumnezeu. Cel ce nu iubeste n-a cunoscut pe Dumnezeu, căci Dumnezeu este iubire” (I Ioan 4, 7-8).

Nu de la iubirea de oameni se ajunge la iubirea de Dumnezeu, ci de la iubirea de Dumnezeu se ajunge la iubirea semenilor noștri, prelungind spre ei iubirea și recunoștința pe care o aducem Celui de la care ne vine „toată darea cea bună și tot darul cel desăvîrșit”.

Împărtășindu-ne cu însuși izvorul iubirii, care lucrează în noi puteri și imbolduri sufletești binecuvîntate, noi le vom intra în faptele dragostei creștine îndreptate către semenii noștri, care sînt frații iubirii noastre întru Hristos.

Astfel se realizează acea unitate frățească pentru care s-a rugat Mîntuitorul Iisus Hristos în rugăciunea Sa euharistică, „ca toți să fie una, precum Tu, Părinte, ești întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una” (Ioan 17, 21). Iar această unitate înseamnă într-ajutorare, slujire reciprocă, dăruire pentru binele aproapelui, mărturisirea aceluiași credințe dreptmăritoare, sub bolta de har a Bisericii celui una, sfîntă, sobornicească și apostolească a lui Hristos.

Precum învierea lui Hristos înseamnă biruința vieții asupra morții, a binelui asupra răului, a dragostei asupra răutății, a dreptății și adevărului împotriva minciunii, tot așa și unitatea noastră creștinească prin comuniunea Sfîntei Împărtășanii ne aduce „unirea credinței și împărtășirea Sfîntului Duh”, ca astfel „cu o gură și cu o inimă” să preamărîm în același grai și în aceeași dreptă mărturisire pe Dumnezeu, Părintele nostru cel ceresc, și ne ajută ca „pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”.

Euharistia și învierea sînt ca două culmi către care țîndem și pe care le căutăm și le dorim în viața noastră creștinească. Una reprezintă zeniul vieții, cealaltă plîmtea deplină a acestui ideal de a trăi pururea cu Iisus Hristos.

Roadele împărtășirii cu Trupul și Sângele Domnului sînt iertarea păcatelor și dobîndirea vieții de veci. Tot astfel, învierea Sa este un izvor de lumină și de bucurie pentru toți creștinii, căci această minune dumnezeiască mîntuitoare se află la temelia credinței și înnoirii noastre sufletești. Mîntuitorul Iisus Hristos a spus: „Eu sînt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6). Tot cel ce crede în El are viață vesnică și tot cel care-L urmează află mîntuirea. Învierea Domnului ne cheamă să înaintăm pe calea binelui, ne cheamă la desăvîrșirea vieții noastre creștinești.

Prin harurile luminoase ale învierii ne unim sufletele în aceeași gânduri și simțămînte și mărturisim aceeași credință dreptmăritoare, călăuziți de încredințarea pe care Sf. Ap. Pavel ne-o dă prin cuvintele: „Dumnezeu, fiind bogat în milă, pentru multa Sa iubire cu care ne-a iubit, pe noi cel ce eram morți prin greșelile noastre, ne-a făcut vii împreună cu Hristos și împreună cu El ne-a sculat și împreună ne-a așezat întru cele cerești, în Hristos Iisus” (Efes. 2, 4-6).

Drept aceea, la „Ziua învierii să ne luminăm! Paștile Domnului, altul să ne îmbrățișăm, să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi, să iertăm toate pentru înviere și așa să cîntăm: Hristos a înviat din mormînt, cu moartea pe moarte călcînd și celor din mormînturi viață dăruindu-le”.

Ziua învierii, popoare să ne luminăm! Paștile Domnului, Paștile! Că din moarte la viață și de pe pămînt la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cîntăm cîntare de biruință.

„CINE SE VA SUI ÎN MUNTELE DOMNULUI?” (Ps. 23, 3)

Turismul, cel montan cu deosebire, a fost și este, mai ales în zilele noastre, una din cele mai frumoase indelniciri omenesti, una dintre cele mai sănatoase moduri de a ne petrece timpul liber.

Insuși Mîntuitorul Iisus Hristos ca om a iubit natura, mediul înconjurător, lăsat de Dumnezeu să ne bucure, cînd plin de admirație față de frumusețile firii ne spune: „Priviți crîmii cîmpului!” (Matei 6, 28). Știm apoi că pe Muntele Tabor s-a schimbat la Față, munte de pe care se vede toată Galileea cu șesurile ei mănoase, că tot pe munte, de unde a rămas și denumirea, a rostit una din dumnezeieștile Sale predici, Sf. Evangheliile vorbindu-ne adesea că Iisus-Domnul își găsea liniștea retrăgîndu-se „la munte”.

Mai știm că Moise a primit Tablele Legii pe Muntele Sinai, în vechime existînd de altfel practica ca întîlnirile cu Dumnezeu, locurile mai speciale de rugăciune să fie pe înălțimi, ceea ce reținem și din convingerea Mîntuitorului Iisus Hristos cu femeia samarineancă (Ioan 4, 20). Din astfel de motive tot Psalmistul spune: „Ridicată-am ochii mei la munți, de unde va veni ajutorul meu” (Ps. 120, 1).

Nu întîmplător deci se zice că un vladică moldovean a fost unul dintre primii deschizători de drumuri turistice în Ceahlău, despre bucuria drumetilor în munți vorbindu-ne încă din veacul trecut Gh. Asachi (Dochia și Traian, itinerar la muntele Pionul (Ceahlău), Cezar Bolliac (Platra teului și Sîncea corbului), V. Alessandri (O plimbare la munte) ș.a.

Sf. Scriptură ne sugerează însă și un altfel de turism, de drumetie, și anume unul spiritual, unul duhovnicesc, unul sufletesc, tot pe atît de sănătos și reconfortant, tot pe atît de minunat și necesar, ca și drumetia fizică, ba, pentru noi ca fii ai Bisericii, mult mai minunat și mai necesar decît turismul montan propriu-zis.

La acest lucru se referă desigur Psalmistul cînd pune întrebarea: „Cine se va sui în muntele Domnului?” Pentru a ne da seama că nu este vorba de un munte al Său, pe care Dumnezeu l-ar avea undeva, într-o țară oarecare, Psalmistul vine cu adaosul: „Cine va sta în locul cel sfînt al lui?” (Ps. 23, 3). Cu alte cuvinte, cine „va prinzi în împărăția lui Dumnezeu” (Luca 14, 15), cine va avea parte de „sînul lui Avraam” (Luca 16, 22), cine va gusta din bucuria și fericitoarea lumină de pe Tabor, cine se va învrednici de dragostea cea veșnică a lui Dumnezeu, de împărăția dragostei Sale.

Iată însă că la întrebarea de mai sus Psalmistul David dă și răspunsul, după cum urmează: „Cel nevinovat cu mințile și curat cu inima, care n-a luat în deșert sufletul său și nu s-a jurat cu viclesug aproapei lui său” (Ps. 23, 4).

Așadar, în muntele Domnului urcă cu șanse să ajungă pe crestele sale „cel nevinovat cu mințile”, adică cel ce și-a folosit brațele sale nu în fărâdelegi, nu în lucrări întinătoare, nu în furturi, în jafuri și în alte fapte ale întinericului, ci în fapte de zidire umană, de dragoste frățească, de muncă constructivă.

„Și curat cu inima”, adică cel nevinovat nu numai cu faptele, ci și cu sufletul, cu gîndul, cu toată făptura noastră lăuntrică, bineștiind că izvorul faptei este gîndul; din gînd bun — fapte bune, din gînduri rele se nasc fapte asemănătoare. De aceea Psalmistul cerea de la Dumnezeu: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeu!” (Ps. 50, 11). „Ușor este să ne închipuim înaintea vederii noastre sufletești pe prea cuviosul Serafim, făcătorul de minuni din Sarov — citim într-o carte tipărită la noi în urmă cu patru decenii —; iată-l pășeste cu statornicia lui iubire zimbătoare pe față; de sus pînă

jos strălucește de curăție, de blîndete, de iubire, de bună dorire, de împăcare. Pentru toți care se apropie de el are același cuvînt de salutare, are brațe deschise de iubire... Prea cuviosul Serafim era purtător de inimă curată”. De aceea, „fericiți cei cu inima curată, că aceia vor vedea pe Dumnezeu” (Matei 5, 8), adică se vor sui în muntele Domnului, după vorba Psalmistului. „Munții cei înalți — tilcuiește și Sf. Grigorie cel Mare în Cartea regulei pastorale — însemnează curățenia celor înfrînați”.

„Care nu și-a luat în deșert sufletul său”, adică și-a primit viața ca un dar sfînt; deci nu și-a irosit-o în patimi și fărâdelegi, în activități sterile și fără folos obște, „ca norii fără apă, purtați de vînturi” și ca „pomii tomnatici, neroditori” (Iuda 1, 12), ci s-a străduit să și-o trăiască sub semnele unei înalte responsabilități, umplînd fiecare clipă cu fapte de zidire, a sa și a celor din jur.

„Și nu s-a jurat cu viclesug aproapei lui”, adică a fost cinstit, corect, nefărmîc, deschis, nu cu două fețe în relațiile cu semenii săi, ceea ce Mîntuitorul Iisus Hristos va completa, cînd va spune că „cuvîntul vostru să fie: așa, așa; nu, nu”, căci „ce este mai mult decît acestea de la cel rău este” (Matei 5, 37). De aceea ne cere prin înțeleptul Solomon: „Leapădă din gura ta orice cuvinte cu înțeles sucit, alungă de pe buzele tale viclenia” (Pilde 4, 24), căci „cel ce are o inimă vicleană nu află fericirea și cel ce are o limbă șireată dă peste ne-caz” (Pilde 17, 20).

Întrebarea de mai sus, cu un răspuns puțin nuanțat, o întîlnim și în alt psalm, unde citim: „Doamne, cine va locui în locașul tău și cine se va sălășui în muntele cel sfînt al tău? Cel ce umblă fără prihană și face dreptate, cel ce are adevărul în inima sa; cel ce n-a viclenit cu limba, nici n-a făcut rău împotriva vecinului său și ocară n-a rostit împotriva aproapei lui său” (Ps. 14, 1-3).

Despre acest urcuș spiritual, acest „urcuș în omenie”, ne vorbește chiar Mîntuitorul Iisus Hristos — a cărui întreagă lucrare de altfel este de a ne angaja în urcușul spre Dumnezeu, spre desăvîșire — cînd zice: „De mă voi înălța de pe pămînt pe toți (adică pe mulți) îi voi trage la mine” (Ioan 13, 32), idee redată atît de potrivit de Cătăvasile Crăciunului, prin cuvintele: „Hristos pe pămînt, înălțați-vă”.

Urcușul, ridicarea, înălțarea de care ne vorbește Psalmistul este, așadar, una spirituală, morală, sufletească, este vorba de o ridicare a noastră deasupra răului de orice fel, deasupra păcatului, a patimilor care întinează viața, deasupra a ceea ce este josnic și hidos, este vorba de o permanentă depășire a noastră, ridicîndu-ne tot mai sus către starea omului adevărat, bun, harnic, cinstit, curat și luminat, către starea „bărbatului desăvîșit”, cum îl numește Sf. Apostol Pavel. Rezumînd concepția despre Biserica a Sf. Chiril din Alexandria, un mare teolog de-al nostru arată că ea — Biserica — este „comunitatea care se purifică pe sine de tot ce este rău și egoist și se umple de tot ce este bun, într-un act neîntrerupt de înălțare spre Dumnezeu și de creștere în comuniune iubitoare”, înălțare la care sintem chemați mai ales acum, în aceste zile de post premergătoare Învierii Domnului.

Înceind aceste cîteva gînduri, vom spune deci cu încredință: „Veniți să ne suim în muntele Domnului!” (Isaia 2, 3), acest gen de turism avînd chiar îndatorirea de a-l practica de noi toți în fiecare zi și în fiecare clipă.

Arhid. Gh. Papuc

OUĂ ÎNCONDEIATE

de ELENA TATULEA din satul Șimon, comuna Bran, județul Brașov

Rîndul de sus:

Răstignirea, Învierea Domnului.

Rîndul II:

Ana duce vaca la apă, Cina cea de Taină, Adam și Eva.

Rîndul III:

Cucul, Spicul de griu, Cabana Virful cu Dor, Ciobanul cu oile.

Rîndul de jos:

Joc țărănesc, Nașterea Domnului.

adormit în nădejdea învierii și a vieții veșnice”. În fața morții, ea contrapune bucuria învierii. Numai așa se explică de ce Apostolul de la înmormîntare este însoțit de proclamenul: „Fericită este calea pe care mergi tu astăzi, suflete, că s-a gătit ție loc de odihnă” — locul pe care Sf. Apostol Pavel îl numea „...pace și bucurie în Duhul Sfînt” (Romani 14, 7).

Semnificativ este faptul că în Acatistele adresate sfinților se întîlnesc în fiecare loc cuvintele: „Bucură-te...” (salutul îngerului Gavril adresat Fecioarei Maria (Luca 1, 28). Bucuria Fecioarei era bucuria harului de care s-a învrednicit. Biserica l se adresează ei în acatiste și în rugăcini, ca și îngerul, prin cuvintele: „Bucură-te, cea prin care răsare bucuria” (din Acatistul Bunei Vestiri); „Bucură-te...”, bucuria tuturor celor necăjiți” (din Acatistul Maicii Domnului, bucuria tuturor celor necăjiți).

Biserica fericite pe sfinți, pentru că ei s-au învrednicit să fie sîraici cu duhul, să plîngă pentru păcate, să înseteze după dreptate, să fie milostivi, să fie curați cu inima, să fie făcători de pace și să rabde prigonirile pentru credință. Precum Mîntuitorul a exclamat pentru ei: „Bucurați-vă și vă veseliți”, ca o concluzie a Fericitor, tot așa și Biserica Ortodoxă îi cinstește fericindu-i în acatiste: „Bucură-te, Sfinte”. Ea trăiește adevărul că bucuria este viața veșnică și că celor ce au înmîntat talentul, Dumnezeu le va zice: „Intrați în bucuria Stăpînului vostru” (Matei 25, 23). Iar Stăpînului, adică lui Hristos, Ortodoxia îi cîntă: Iisuse, bucuria inimii; Iisuse, bucuria cunoștinței...” (din Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos).

Concluzie: Bucuria creștină este, deci, bucuria de a trăi, bucuria actului creator și a binelui realizat pentru aproapele, ca pentru Dumnezeu. Este bucuria cu care, ajutați fiind de harul mîntuitor, înfruntăm păcatul și moartea biruită de viață prin înviere. E bucuria credinței, nădejzii și iubirii care dau sens vieții dezvăluindu-i dimensiunile fără de sfîrșit și pururea crescînde (II Corinteni 3, 18).

EMAUS

În prologul Evangheliei sale (1, 3), Sf. Luca arată că a întreprins redactarea acesteia numai după ce a efectuat o cercetare minuțioasă a mărturiilor despre viața și lucrarea mîntuitoare a Cuvîntului lui Dumnezeu intrupat. Roadele acestei cercetări se vădese pe tot parcursul Evangheliei a treia, prin relații și detalii specifice lukanice de o valoare cu totul aparte în ansamblul materialului evanghelic. Între acestea este și textul despre arătarea Domnului Celui înviat pe drumul spre Emaus; abia amintit în Evanghelia de la Marcu (16, 12-13), acest episod ocupă un loc central în Evanghelia lukanică a învierii (24, 13-35).

La reconstituirea acestui episod evanghelic ne lovim de două dificultăți: identificarea beneficiarilor acestei arătări și localizarea exactă a Emausului unde au poposit călătorii.

În ce privește primul punct, e clar că cei doi ucenici nu fac parte din cercul restrîns al Apostolilor; revenind la Ierusalim, aceștia îi vor găsi adunați „pe cei unsprezece și pe cei ce erau împreună cu ei” (v. 33). Unul din cei doi ucenici se numea Cleopa (v. 18), care probabil că nu trebuie identificat cu Cleopa din în. 19, 25, primul nume fiind grecesc (Kleópas=Kleópatros), iar al doilea aramaic. Cît despre al doilea ucenic, numele său nu este menționat. Identificarea sa cu Simon (Origen, Contra Iulius Celsus, II, 62 și 68 PSB, 9, p. 151 și 156), poate pe temeiul tradiției că „Simon, fiul lui Cleopa” (unul din așa-numiții „frați” ai Domnului) i-a urmat lui Iacov ca episcop al Ierusalimului (Eusebiu al Cezarei, Istoria bisericească, III, 11, 1), cu Natanael (Sf. Epifanie) sau cu Luca însuși, autorul relațiilor (Teofilact și unii comentatori moderni) este pur conjecturală. Identificarea cu Sf. Luca nu are alt temei decît faptul că episodul este relatat numai de acest evanghelist. Dacă însă Sf. Luca ar fi fost al doilea ucenic, el ar fi spus-o, pentru a da mai multă greutate încredințării lui Teofil despre „temeinicia învățăturii” pe care a primit-o (Lc. 1, 4), sau, în orice caz, s-ar fi exprimat la persoana I plural, cum face în Faptele Apostolilor atunci cînd prezintă evenimentele la care a fost de față (Fapte 16, 10-17; 20, 5-21, 18; 27, 1-28, 16). Pe de altă parte, din v. 20 rezultă că cei doi ucenici erau iudei; întreaga pericopă arată apoi că erau apropiați ai Mîntuitorului. Mărturiile vechi ne spun însă despre autorul Evangheliei a treia că era sirian din Antiohia (Prologul antimarcionit; Fer. Ieronim), că nu a fost ucenic al Domnului, ci ucenic al Apostolilor (Prologul antimarcionit; Tertulian) și că nu a văzut pe Domnul în trup (Canonul Muratori: „Dominum tamen nec ipse vidit in carne”).

O a doua dificultate o reprezintă identificarea Emausului spre care călătoreau cei doi ucenici (v. 13; cf. v. 28). Textul menționează că această localitate se afla la circa 60 de stadii de Ierusalim. O veche tradiție, care urcă probabil pînă la Origen, identifică această localitate cu Emaus unde în anul 166 î.H. Iuda Macabeu l-a înfrînt pe Gorgias (I Mac. 3, 40 și urm.), și care în sec. III d.H., în timpul lui Ellogabal, a fost rebotezat Nicopolis. Arabii vor reveni la vechea denumire, spunîndu-i pînă astăzi Imwas. Dar acest Emaus (unde în epoca bizantină s-a construit și o biserică dedicată episodului evanghelic) nu se află la 60 de stadii (11 km) de Ierusalim, ci la ceva mai mult de 160 de stadii (31 km). Bineînțeles că nepotrivirea a fost observată, și acest fapt a și determinat apariția în unele manuscrise a cifrei de 160 de stadii în loc de 60. Dar cifra din urmă nu numai că este mult mai bine atestată în textele manuscrise, ci se și potrivește cu ceea ce ne spune Evanghelia despre parcurgerea de către cei doi ucenici a acestei distanțe în ambele sensuri în cursul unei după-amieze. E de necrezut că ei ar fi putut face drumul dus-întors pînă la Emaus-Nicopolis într-un timp atît de scurt. Mai tîrziu s-au propus alte două identificări: biblicul Chiriat Iearim, numit din sec. al XIX-lea Abu Ghosh, aflat spre nord de drumul Ierusalim-Tel Aviv, la circa 15 km de Cetatea Sfîntă, identificare propusă de cruciați, care au și construit aici o biserică; și Qubelba, identificată drept Emausul evanghelic de pe la 1500. Singurul temei al acestor două identificări din urmă este faptul că depărtarea lor de Ierusalim se apropie de cea menționată în Evangheliile.

În sec. I al erei creștine exista însă și un Emaus la circa 30 de stadii de Ierusalim (6 km), unde Vespasian a stabilit o colonie militară, ceea ce a și dus la schimbarea numelui locului, astfel încît pînă astăzi localnicii îi zic Qolonia. Mulți specialiști actuali în topografia Țării Sfinte cred că spre această localitate călătoreau cei doi ucenici. Faptul că denumirea satului a fost schimbată în sec. I al erei creștine ar explica identificarea mai tîrzie a localității menționate de evanghelist cu Emaus-Nicopolis (J. Murphy-O'Connor, The Holy Land. An Archaeological Guide from Earliest Times to 1700, New Edition, Oxford University Press, 1986, p. 270-271; cf. p. 133 și 320).

Emausul va fi fost locul de baștină al celor doi ucenici, sau cel puțin al unuia dintre ei. Fer. Ieronim (Epistola 108) zice că Domnul a fîrînt atunci pîinea și s-a făcut cunoscut în casa lui Cleopa, care a și fost consacrată prin aceasta ca biserică creștină.

Călătoria și Cina de la Emaus au loc „în aceeași zi” a Învierii (v. 13), adică Duminică, 16 nisan (=9 aprilie), anul 30 al erei creștine. Cei doi ucenici și-au început călătoria după-amiază, căci, după ce străbat cei 11 km pînă la destinație, ajung odată cu seara la Emaus. Înainte de a pleca din Ierusalim, aflaseră despre vizita mironosițelor la mormîntul Domnului, urmată de cea a unora dintre ucenici (v. 22-24), desigur cea a Apostolilor Petru și Ioan în

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. prof. Vasile Mihoc

Ortodoxia este bucurie

(Continuare din pag. a 2-a)

prunci buni și purtare fără de prihană în viață... Această bucurie a subliniat-o însuși Mîntuitorul prin cuvintele: „Femeia cînd e să nască se intristează, fiindcă a sosit nească ei, dar nu și mai aduce aminte de durere, pentru bucuria că s-a născut om în lume (Ioan 16, 21).”

„Ungerea cu untdelemn în cadrul Sf. Taine a Botezului este însoțită de cuvintele: se unge robul lui Dumnezeu cu untdelemnul bucuriei, în numele Tatălui...” în partea de sus prin această arătîndu-se că viața nouă primă prin botez este destinată bucuriei veșnice (Romani 14, 7).

În Sf. Taină a Pocăinței, creștinul simte durerea și tristărea pentru păcat, dar și bucuria iertării: „auzului meu îi vei da bucurie și vesie; bucură-se-vo orosele mele cele smerite...” (din Psalmul 50). Prea curat Trupul lui Hristos și prea scump Sângele Lui este izvor de bucurie. În rugăciunea de după împărțirea ne rugăm: „...Și să-mi fie mie împărțirea aceasta spre bucurie, spre sănătate și spre veselie...”. Bucuria în nevointele vieții duhovnicesci prin care păstrăm curăția inimii și sporim în virtute o sugerează toparul: „Slavă Ție Hristoase, Dumnezeu, slavă Apostolilor și bucuria mucenicilor a căror propovăduire este Treimea cea de o ființă și nedespărțită”, topar ce se cîntă la cununie. Același topar îl întîlnim însă și la Sf. Taină a hirotoniei, aici bucuria mucenicilor avînd sensul bucuriei slujirii lui Dumnezeu pentru mîntuirea semenilor, bucuria păstrării credinței celei adevărate, pînă la mucenicie (Ioan 12, 25). Adevărul acesta ni-l confirmă Sf. Apostol Pavel, pentru care păstoriții lui erau, fiecare în parte, o bucurie: „căci voi știți slava noastră și bucuria noastră” (I Tesaloniceni 2, 20). Sf. Serafim de Sarov vedea și el în fiecare, ins un prilej de bucurie. De aceea, salutul său era compus din cuvintele: „Bucuria mea! Hristos a

Conștiința preoției — cheia succesului în pastorație

E de presupus că fiecare păstor de suflute, care a primit asupra sa această misiune a preoției — decît care alta mai sfîntă nu este pe pămînt — dorește să realizeze în activitatea sa o pastorație cît mai reușită atît pentru suflutele credincioșilor ce i s-au încredințat cît și pentru propria-i mintuire sufletească.

Pe vremuri, un profesor de Teologie a lansat o anchetă printre preoți cu gîndul de a aduna material pentru un manual de pastorală. Intre alte întrebări, în chestionar se afla una privitoare la chipuri de preoți vrednici din trecut pe care memoria obștească a parohiei îi pomenea cu evlavie. „Astfel de preot nu știm să mai fi avut satul nostru” — spun adeseori bătrîni satului despre cutare preot al lor. Dacă încerci să afli prin ce anume s-a făcut apreciat un astfel de preot nu afli lucruri extraordinare; a cîntat frumos, a predicat cu putere în grai și cu convingere, a ridicat o biserică frumoasă, a iubit și cîstînit parohienii, etc. — toate însușiri pe care le aflăm, în parte sau în întregime, la cei mai mulți dacă nu chiar la toți slujitorii sfințitelor altare.

Preotul Nicolae M. Popescu, fostul titular al catedrei de Istoria Bisericii Române de la Facultatea de Teologie din București, a publicat, pe vremuri, o foarte frumoasă și instructivă carte intitulată *Preoții de mir adormiți întru Domnul*. Lucrarea prezenta cîteva meditații cu chipuri de preoți de mir care s-au distins fie ca slujitori, ca luptători naționali pentru drepturile poporului, ca mesteșugari sau cărturari, pe care istoria i-a reținut ca pilde vrednice de urmat. Avem convingerea că s-ar putea aduna, cu puțină osteneală, un material bogat pentru un astfel de manual de pastorală în care s-ar putea cuprinde multe chipuri de astfel de preoți — mărturie de netăgăduit despre lucrarea Sfințului Duh în Biserica noastră — pe care le putem prezenta urmașilor ca modele vrednice de urmat.

Dacă vrem să descoperim care este totuși, cheia succesului în lucrarea pastorală a preotului ajungem la concluzia că ea nu este alta decît conștiința luminată a fiecărui slujitor al altarului că el este mai înainte de toate și mai presus de toate, preot al lui Hristos. Din această conștiință trează și mereu înnoită prin har, izvorăsc toate virtuțile necesare slujirii preoției. Conștiința preoției îl deosebește pe preot de credincioșii săi, nu în sensul de a li se suprapune sau a se distanța de el, precum nici în sensul opus de a se amesteca între ei, ci în sensul unei convingeri intime, puternice, că în el sălășuiește un har special, acordat prin hirotonie. Conștiința posedării acestui har special — departe de a fi prilej de trufie — îl face pe preot să se simtă ca atare în toate împrejurările vieții sale, în biserică, în societate și chiar în familie.

Desigur, biserică este locul în care conștiința preoției se manifestă în toată amploarea ei. De cînd intră în biserică, după cum se închină și sărută Sfințul Prestol — cu care s-a unit printr-o unire tainică — preotul dă dovadă că este stăpînit de conștiința preoției sale, fapt care nu scapă deloc atenției credincioșilor. Poporul spune despre cineva că „calecă a preot”, vrînd să arate prin această legătură strînsă dintre ținuta exterioară și trăirea lăuntrică a preotului. Intrînd în altar, fie spre a sluji, fie cu alt prilej, conștiința preoției îl face pe preot să-și dea seama că se află în fața lui Hristos cel Euharistic care se află în Sfințul Chivot. Evlavie euharistică este barometrul vieții lăuntrice a slujitorului lui Hristos. Cîne tratează sfințele Daruri ca pe niște materii de obște, cîne-și permite diversuni în vorbă și în atitudine în fața Sfințului Chivot, acesta este lipsit de conștiința harului preoției, fapt care, de asemenea, nu scapă observației credincioșilor. Desigur, și

preotul este om supus ispitelor — dintre care este ispita rutinei și a gîndurilor împrăștiate nu este cea mai puțin primejdioasă pentru scăderea evlaviei euharistice — dar el trebuie să se străduiască să biruiască și această ispită ca și pe toate celelalte care scad în suflutele lui conștiința preoției. În amintita carte a preotului Nicolae M. Popescu, există un capitol de pătrunzătoare învățătură și simțire în care se arată cum trebuie să se pregătească preotul pentru Sfința Liturghie. Această pregătire începe prin primirea trupească „spre a nu scribi pe credincioși”, prin înfrînare și meditație, prin citirea cu evlavie a canonului Sfinței Euharistii. Slujirea Sfinței Liturghii și a tuturor serviciilor divine arată în chip desăvîrșit felul în care preotul își trăiește preoția. Smerita cugetare și simțul discernămintului îl fereste de exagerările de tot felul, în cîntare, în rostire, urmînd calea de mijloc a unei slujiri de adîncă trăire, cu reverberații puternice și binefăcătoare asupra credincioșilor.

Despre lucrarea pastorală prin predică s-a spus și s-a scris foarte mult și e nevoie să se dezbate mereu această problemă. Avem nevoie azi de predică tematică, de îndoctrinare a credincioșilor, pentru ca aceștia să poată face față interperțurilor eretice. Predica trebuie să prezinte învățătura de credință a Bisericii noastre cu competență, cu pricepere și expunere limpede, la nivelul puterii de înțelegere a credincioșilor. Inzeștrați cu o cultură generală din ce în ce mai mare, aceștia nu mai acceptă orice expunere de locuri comune, de banalități lacrimogene, de predică lipsite de puterea de convingere. Predica trebuie să încălzească inimile pentru Hristos și să determine voința credincioșului de a-l urma lui. Pentru aceasta se cere însă, mai presus de toate ca predica să fie o mărturisire de credință, de evlavie și de trăire religioasă-morală a celui ce o rostește. Cine nu „arde” el însuși nu va putea aprinde „focul” harului în suflute. „Qui non ardet non incendit” — au spus demult strămoșii noștri.

Dacă sîntem stăpîniți de gîndul că, stînd la sfințitul altar și în biserică, „stăm în cer” cu mintea și cu suflutele, vom da dovadă că avem conștiința preoției.

Ieșind din biserică, preotul nu înțetează a fi preot. El continuă slujirea sa mai departe împlinind acea „liturghie după liturghie”. Părerea după care preotul este preot numai în biserică, în afara ei este om ca toți ceilalți, este nu numai greșită dar ascunde și tendința de a minimaliza conștiința harului preoției.

Marele și des pomenitul episcop Roman Clorogariu scria în una din celebrele sale „scrisori către un preot tînăr” aceste cuvinte purure de actualitate: „Lumea privește cu om (și) după haina lui și-l judecă după felul cum se înfrîmțează, ca mirean. Uniforma înfrîmțată o clasă de oameni, cea militară chipul de militar, cea preoțească chipul de preot... cu un cuvînt haina trebuie să fie în armonie cu suflutele purtătorului ei. În practica vieții îl reține pe soldat și pe preot de la fapte contrare caracterului lor. Uniforma are un netăgăduit caracter etic și estetic” (*Zile Trăite*, p. 58). Avea dreptate bătrînul episcop, el însuși pedagog și îndrumător al multor generații de preoți și învățători. De altfel ținuta preoțească este rînduită de Sf. Canoane (Art. 31-32 din Regulamentul de procedură) — cu dezlegări pentru cazuri excepționale. Chiar dacă în unele împrejurări nu se poate purta costum întreg, o conștiință preoțească va ști să aleagă întotdeauna o haină în culori închise, cu o vestă, care să-l deosebească pe preot de mireni, cît de cît. Nu trebuie să ne ascundem nicodată caracterul preoțesc, amîndu-ne cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos: „Voi sînțeti lumina lumii; nu poate cetatea să se ascundă cînd stă deasupra muntelui, nici nu

aprinde (oamenii) facile și o pun sub obroc, ci în sfinșic și luminează tuturor celor din casă” (Matei V, 14-15). Facile ascunsă sub obroc este slujitorul care-și ascunde identitatea într-o costumăție care — în unele cazuri — nu stă bine nici unui mirean care se respectă.

Un predicator străin spunea odată unui preot ortodox: „Și eu îți propovăduiesc pe Hristos”. — E adevărat — a răspuns preotul, dar numai de pe amvonul domniei tale. Dar eu îl propovăduiesc nu numai de pe amvon ci și prin simpla mea prezență întru oameni, prin haina pe care o port. Pînă și copiii, dar mai ales credincioșii știu că sînt „taica popa” sau „părintele” și-mi cer binecuvîntarea. Cînd mă văd, e cu neputință să nu-și aducă aminte că-l reprezintă pe Hristos”. Predicatorul a confirmat acest lucru, și așa este, dar cu o condiție: haina trebuie să fie în armonie cu suflutele și caracterul purtătorului ei.

Conștiința harului preoției se manifestă puternic și în viața familială. Preotul ortodox este soț și părinte trupeș în casa sa, precum este mire al Bisericii și părinte sufleteș al credincioșilor. Intre aceste două situații este o legătură strînsă de întrepătrundere și continuitate pe care o sugerează cuvintele Sfințului Apostol Pavel, cînd cere preotului să fie bun chivernisitor în casa lui, „căci dacă cineva a să casă nu știe să și-o rînduiască, cum va purta grijă de casa lui Dumnezeu?” (1 Timotei III, 4-5). Hotărît lucru: familia preotului este prima lui parohie, precum obștea credincioșilor este a doua și marea lui familie. Nimic nu prejudiciază mai mult și cu urmări mai păgubitoare succesul pastorației unui preot ca starea necorespunzătoare a sa în familie și aceea a casnicilor săi de la soție, la fii și nepoți.

Dacă împrejurări nedorite au ca rezultat slăbirea conștiinței preoției și, prin aceasta, punerea sub semnul întrebării a succesului în pastorație sînt mijloace și metode — o simț cu toții — prin care această conștiință să se trezească și să crească și să se întărească. Nu vom stărui asupra lor fiind prea cunoscuți și la îndemîna oricui. Vom aminti doar de rugăciune — nu numai cea liturgică ci și de cea personală, de „neîncetata rugăciune” pe care același Apostol o recomandă tuturor (1 Tes. V, 17) dar mai ales celor ce slujesc cele sfințite; de meditație și lectură zilnică a Sfințelor Scripturi; a orărilor Sfinților Părinți, a cântîrilor duhovnicești, care hrănesc mintea slujitorului lui Hristos. Încălzească inima și-l aprind mereu rivna pentru o pastorație de succes.

Despre conștiința preoției s-a scris mult. Au scris pagini neîntrecute Sfinții Părinți ai Bisericii din primele veacuri și, după ei, mulți alții pînă în zilele noastre. Ni se pare că nicodată nu e de prisos o dezbateră pe o astfel de temă. Hristos este vesnicul și singurul model al nostru al tuturor. Pe El se cuvîne să-l avem „ca zugrăvit înaintea ochilor” (Galateni III, 1) și să-L reproducem pe planșa inimilor noastre. Unii reușesc să facă din viața lor o copie frumoasă a vieții lui Iisus, atît cît omește e cu puțință; alții mai puțin sau chiar — ceea ce se nu fie! — o tristă caricatură, datorită slabei preocupări de a „aprinde” mereu harul care ni s-a dat, de a crește cu harul și cu înțelepciunea înaintea oamenilor și a lui Dumnezeu.

După un șir de ani de slujire — mai lung sau mai scurt — e bine să ne întrebăm: am copiat chipul lui Hristos pe planșa inimilor noastre? L-am zugrăvit în suflutele credincioșilor? Să nu uităm: cheia succesului în pastorație și chiar condiția mîntuirii noastre sufletești o reprezintă conștiința trează a harului preoției care ni s-a încredințat și care trebuie să ne stăpînească în toate împrejurările vieții și activității pastorale.

Prot. dr. Gheorghe Lițiu

Da, avem și un „Voroneț” în Banat. La poalele Padesului, pe versantul lui apusean, în județul Timiș, Voronețul Tării de sus, a fost ridicat în lumina de către Ștefan cel Mare, în 1488. Adică acum mai bine de cinci sute de ani. După lupta de la Războieni. Sutele de meșteri, calfe și zi-

dar, dulgheri și apoi, „zugrăvit de subțire”, au trudit la ea cu inimă și voie bună, drept mulțumită lui Dumnezeu, care, deși, precum scria cronicarul despre Ștefan Vodă, „că era mic la stat, dar mare în fapte”, și ei puțini la număr și Tăra mică, totuși ei s-au luat de plept cu cea mai mare putere militară a vremii, pe care au ingenunțiat-o, de attea ori. Iar pentru fiecare din aceste biruințe, dar și pentru înfrîngerile foarte puține, cite au fost, arcașii și lăncierii Domnului, rezema armele de copaci pădurilor, Maria Sa trăgea cu arcul, ca să-l fixeze locul de înălțare și cu același neostoit curaj, cu aceeași dîrzenie ca în luptă, se ridica biserica sau mănăstirea, drept laudă lui Dumnezeu, pentru și după fiecare bătălie. Voronețul a fost început la 26 mai al anului 1488 și s-a sfîrșit la 14 septembrie, ziua Crucii, a aceluiași an. Deci în 3 luni, trei săptămîni și trei zile. Cel ce — ca întotdeauna — l-a dat sfatul înălțării Voronețului —, a fost permanentul sfătuitor al Voievodului, Daniil Sinastru. Iar cel ce l-a adus pridvorul și frescele faimoase exterioare, a fost Mitropolitul Grigore Roșca, vărul lui Petru Rareș. Deci tot din familia mușatinilor. Așa s-a născut Voronețul cu hlamidele lui de arte și evlavii, cu albastrul lui ceresc de pe bolte și ziduri, „albastrul de Voroneț”, cunoscut și rîvnit azi, de toate penelurile mari, cu har și harisme, nu ale țării numai, ci de toate marile peneluri ale lumii.

„Voronețul” bănățean, n-a intrat, încă, (dar va intra, desigur), în circuitul artistic al faimelor culturale ale lumii. Nu s-a ridicat în arderea scurtă a cîtorva luni, din brațele și suflutele aprinse ale războinicilor de la Războieni care apăraseră Europa, stăvilind puhoalele turcești ca să nu se reverse spre apusul european, dîndu-le astfel, acești moldoveni și munteni și transilvăneni, puțini dar diriți, tîna și răgazul ca ei, europenii, să-și dureze, catedralele, universitățile, castelele, capelele sixințe și culturale. Dar, Mănăstirea Izvorul Miron, acest „Voroneț” al Banatului, de care vorbim, tot dintr-o rană cumplită a istoriei românești a înflorit, cu florul lui de evlavii și cu splendorile lui de arte.

Ardealul n-a fost mai puțin bogat în mănăstiri, decît Moldova, decît Muntenia, ori Oltenia. Deci nici Banatul. Dar într-o dimineață de iunie a anului 1761, apusul apărât secole de arcul carpatic ortodox român, prin împărăteasa lui, Maria Tereza, l-a trimis pe generalul Nicolae Adolf baron de Bucov cu tunurile imperiului habsburgic, tunuri care au nimic și tortionari în sutană care au incendiat și mistuit 94 de mănăstiri și schituri și peste 200 de biserici sătești ardelențești, ucigînd și spînzurînd și peste 300 de călugări și popi „schismatici”. După ce prin violențe și minciuni, Bucov, în numele împărătesei, l-a amăgit pe Sofronie de la Cioara, să trîmită la vatră, pe cei peste zece mii de moți care păzeau gurile vălilor, din luna mai 1757. Ardealul fără cupole mănăstirești, stîngează de dorul mănăstirilor nimicite în acel cumplit, iunie, din 1761. Unția, unțea de la 1700 cu Roma, a fost prima frîngere, prima cumplită stîngerare a unității suflutele românesc, din istoria noastră chinată, care și-a tras totdeauna sevele și biruințele, din altarele și vetrele mănăstirilor românesce. Acolo, la altarele mănăstirești, s-au încheat toate: și unitatea și țimba și artelă și cultura românescă, din negurile istorice pînă în zilele noastre. Steagul lui Tudor Vladimirescu a fost făcut și pictat în Mănăstirea Antim din București, de către zugravul mănăstiresc David, sub supravegherea lui Ilarion al Argeșului, care împreună cu Tudor și Gheorghe Lazăr, au fost trilogia Revoluției de la 1821.

„Voronețul” bănățean, — Mănăstirea Izvorul Miron — de la Românești de Timiș, din această mare, încă neînchisă rană a istoriei românești — ni-

micrea mănăstirilor ardelențe și ucidera călugărilor și slujitorilor lor de către generalul Bucov, în 1761 — s-a născut și a înflorit. Frumusețea ei de astăzi este nepusă. Zveltă, mai zveltă decît Voronețul Tării de sus moldave, parcă vrea să zboare spre cer. Zece brazii voinici îi stau de strajă. Cu trepte monumentale de marmuri, albe ca zăpezile, pe care macele slujitoare le spală în fiecare dimineață. Iar lacrimile de rouă le fac scintiletoare noaptea de ogîndirea stelelor. Cupole pantiocractice și cu liturghii, cerești, pe

bolțile interioare. Cohorte și cete de ale tuturor sfinților și pe pereții interiori și pe cei de afară. De la streșini, pînă la brițele de marmură. Vi-zuina arhitectonică îi dă o zveltete de icar. Cînd o admiri, te prinde teama tainică, să nu-ți fugă în sus, de sub brazii, care probabil pentru asta au fost puși: ca s-o țină pe pămînt, să n-o lase să zboare spre cer. Prin curtea ei, curată ca o lacrimă de rouă, trece rîul Bega cu păstrăvilul. În aceeași curte minunat de bine îngrijită, mai sînt trei bazine cu ape termale și cu păstrăvi și cîmîtîrul mic, de lîngă brazii care păzesc minunea de „Nou Voroneț”.

Biserica mănăstirii „Izvorul Miron” este construită potrivit arhitecturii tradiționale răsăritene, în stil neobizantin, în plan de navă ușor treflată, cu fundații de piatră, cu soclu înalt și ziduri din cărămidă și piatră. „În anii 1980-1981 s-a început pictarea pereților interiori ai bisericii, precedată de ample și riguroase lucrări de renovare și consolidare. În trei registre principale, imaginile zugrăvite, au fost așternute potrivit canoanelor erminiei bizantine. Iar ceea ce singularizează biserica mănăstirească, între lăcașurile ortodoxe din Banat, (iar noi zicem și din țară), este pictarea exterioară, executată asemenea celei dinlăuntru, de prof. Ion Sulea-Gorj din Timișoara, în frescă, acoperind pereții de la streșină pînă la temelie”.

Am citat din cuvîntul Starețului Olivian Bindiu, rostit, la sfințirea Mănăstirii „Izvorul Miron” Românești, la 20 iulie 1987.

Cum a apărut „Voronețul bănățean”? Cităm tot din cuvîntul starețului Olivian, de la retrosivare: „La începutul secolului, aici, la poalele Padesului, datorită episcopului Miron Cristea al Caransebeșului s-a ridicat acest locaș de reculegere și rugăciune, care a devenit apoi loc sfințit de pelerinaj. Vrednicul de pomenire episcop făcea o vizită arhierescă în părțile Făgetului, vechi centru protopopesc. Aceasta se întîmpla în 1911, cînd ierarhul, impresionat de frumusețea locurilor de la poalele Padesului, aflînd că pe aceste locuri, din vechime, se păstra amintirea unei vieți monastice, a hotărît și se ridice o mănăstire. După încolțirea gîndului... în anul următor 1912, din dania sa și a surorilor Maria și Suzana Glava (din Românești, care au dăruit terenul, s-a pus piatra fundamentală. Mănăstirea avea să poarte hramul „Sf. Prooroc Ilie”, patronul episcopului Ilie Miron Cristea. Mănăstirea mai purta și numele de „Bolta caldă”, deoarece în incinta ei, erau și izvoarele de ape termale.”

Lucrurile n-au mers însă ca pe vremea lui Ștefan cel Mare... În trei luni, trei săptămîni... A venit primul război mondial, cu cele legate de el. Începutele construcții din 1912, s-au săvîrșit abia în 1929. Și chiar dacă, episcopul de Caransebeș, devenise primul Patriarh al țării, tirnosirea ctitoriei săle se face abia în anul 1931, de către episcopul de atunci al Caransebeșului, Iosif Traian Bădescu.

Clopotele mănăstirești bat iar peste văile cu oieri și oameni de ispravă, ca pe vremuri de istorii. Mănăstirea își duce viața, modestă, cu cîțiva stareți modeste și ei pe care i-a avut dar duhovninciu cu folos suflutele sefoase. Mitropolitul Banatului Nicolae Corneanu, a înțeles de la Sfinții Părinți ai Bisericii pe care îi frecventează cu smerit meșesug și duhovnicească suspunere lor și învățăturilor lor, a înțeles zic, că Adevărul Sfințit și frumusețea Ortodoxiei, numai mănăstirile le țin și le păstrează neumbrite și deloc strîbrite. De aceea a și început reapținerea vetrelor și — a sfințitorilor preostoale. Și astfel a pornit și a renovat Mănăstirea Vasiova, apoi „Noul Voroneț” — Izvorul Miron.

(Continuare în pag. a 7-a)

Cristofor Dancu

(Continuare din pag. a 5-a)

primul rînd (In. 20, 2-10). Aceste vesti n-au făcut însă altceva decît să adauge spaimă (v. 22) la intristarea deznădăjduită a ucenicilor (v. 17). Ca și ceilalți ucenici ai Domnului, cu excepția lui Ioan (cf. In. 20, 8), și acestia doi nu ajung la credința în viașere pe baza mărturiei mormîntului gol și a spuselor mironoștelor despre vestirea îngerească. Inimile lor n-au cunoscut încă bucuria pascală (cf. Mt. 28, 9).

Tuburarea celor doi ucenici se reflectă în discuția lor animată în jurul gravelor întimplări din ultimele zile. Cînd li se alătură însuși Iisus, fără a li se face cunoscut, Cleopa își exprîmă mirarea în fața părtelui Sale ignorante în ce privește acele întimplări (v. 18-20). Din cuvintele lui Cleopa rezultă că răstignirea Mîntuitorului n-a trecut neobservată și că nelegiuirea osîndire a Celui considerat de popor „prooroc puternic în faptă și în cuvînt”, a contrariat marea masă a populației iudaice. Cleopa adaugă: „Iar noi nădăjduiam că El este Cel ce avea să izbăvească pe Israel” (v. 21). „Nădăjduiam”, la timpul imperfect, arată foarte bine în ce măsură răstignirea a zdruncinat încrederea ucenicilor în mesianitatea lui Iisus. Intr-adevăr, pentru iudeii neîncredințați, Crucea lui Hristos va fi întotdeauna o „smînteală” (1 Cor. 1, 23).

Răspunsul Mîntuitorului este de o deosebită importanță pentru noi. El le dovedește din Scripturi că patimile și moartea Sa nu numai că nu invalidează, ci, dimpotrivă, că ele constituie suprema afirmare a mesianității Sale: „Și El a zis către ei: O, nepricepuților și zăbavnici cu inima în a crede toate cite au spus proorocii! Nu trebuia, oare, ca Hristos să patimească acestea și să intre în slava Sa?” (v. 25-26). Accentul cade aici pe toate (ca și în v. 44): ca majoritatea iudeilor, ucenicii își amințeau numai profetiile despre slava lui

Mesia, ignorîndu-le pe cele referitoare la patimile Sale. Acestora din urmă, iudeii neîncredințați le neagă pînă astăzi caracterul mesianic. Corectînd această exegeză eronată, Mîntuitorul întreprinde atunci (ca și mai tîrziu, în aceeași seară, în fața celor unsprezece Apostoli, v. 44-46) identificarea și explicarea tuturor textelor mesianice, accentuînd, față de unilateralitatea înțelegerii lor, mărturia Scripturii despre patimile, moartea și învierea lui Mesia”. Și începînd de la Moise și de la toți proorocii, le-a făcut lor toate Scripturile cele despre

EMAUS

El” (v. 27). „Moise și toți proorocii” (cf. v. 44): „În Legea lui Moise, în prooroci și în psalmi!” înseamnă întreaga Scriptură, a Vechiului Testament. Domnul va fi identificat, desigur, nu numai la profetiile referitoare la patimile lui Mesia (ca cele din Ps. 21; Is. 53 s.a.), ci și la tipurile veterotestamentare care grăiesc în același sens (Isaac, mielul pascal, șarpele de aramă etc.). Deși în multe alte locuri evanghelice Mîntuitorul apare ca interpret al Scripturilor sau aplică persoanei și activității Sale unele profetii și tipuri mesianice, este meritul unic al Sf. Luca de a fi transmis imaginea Domnului Celui învînt ca interpret al tuturor vestirilor mesianice veterotestamentare. Nu ne mai mirăm astfel cum pot Sf. Apostoli identifica atît de sigur și interpreta atît de luminos profetiile mesianice, punîndu-le față-n față cu diferitele momente și aspecte ale vieții și activității Domnului.

INTERVIU

In intervalul dintre 30 martie—6 aprilie a.c. ne-a vizitat fara un grup de studenți de la Facultatea de Teologie Luterană din Mainz, R. F. Germania, condus de prof. dr. Joachim Lell. A participat și profesorul dr. Gustav Adolf Benarh. Oaspeții au vizitat mai multe centre eparhiale, comunități religioase, instituții de

invățământ Teologic, mănăstiri din Transilvania și nordul Moldovei.

La încheierea vizitei, care a avut loc în data de 6 aprilie a.c., la Institutul Teologic Protestant Unic din Cluj-Napoca, conducătorul grupului, prof. dr. Joachim Lell a acordat Redacției ziarului nostru următorul interviu:

INTREBARE: Actuala Dumneavoastră vizită se înscrie după alte vizite efectuate anterior, în România. Ați însoțit de fiecare dată grupe de studenți teologi. V-am ruga să vă referiți la importanța acestor vizite din punct de vedere ecumenic și al pregătirii misionare a viitorilor slujitori bisericești.

RĂSPUNS: Într-adevăr, am mai vizitat România, însă nu în calitate de conducător al unor grupe de studenți, alții având responsabilitatea conducerii respectivelor grupe. Eu am făcut parte din acele grupe. Vizitele de această natură au desigur o mare importanță, pentru că cei care le fac sînt viitoarele cadre ale Bisericii, care trebuie să se formeze în spiritul ecumenic, al apropierii intercreștine și progresului pe calea refacerii unității. Aceste vizite contribuie la cunoașterea reciprocă și la sporirea perspectivelor unității.

INTREBARE: Ați sosit în România în „săptămîna luminată”, cum numim noi prima săptămîină după Paști. În chip firesc, ați vizitat comunități care trăiau deja bucuria pascală și altele care se pregăteau spre a se împărtăși de această bucurie, dat fiind faptul că Dvs., luteranii ați părăzit Paștile, anul acesta, cu mai bine de o lună înainte de ortodocși. V-am ruga să menționați cîteva dintre comunitățile în mijlocul cărora ați poposit, participînd și la diverse momente ale cultului religios, și să ne împărtășiți impresiile Dumneavoastră despre atmosfera pe care ați constatat-o în aceste comunități.

RĂSPUNS: Întrebarea cuprinde mai multe aspecte. Voi încerca să răspund mai pe scurt. Am vizitat comunități sau unități bisericești mai mari și mai mici (centre eparhiale și parohii) în Oradea, Alba Iulia, Sibiu, Cîlnădie, Sibiel, Sighișoara, Valea Viilor, Brașov, Mănăstirile din Moldova, iar azi, aici în Cluj. Am avut discuții cu conducătorii acestor comunități și cu credincioșii, ne-am împărtășit reciproc impresiile și am avut ocazia să participăm și la oficierea cultului în unele dintre comunități. Ne-a impresionat profund faptul că sînt foarte vii și puternice aceste comunități. Atmosfera sărbătorii Paștilor am simțit-o peste tot: și la cei care au sărbătorit deja Paștile și la cei care se pregăteau de sărbătoare.

INTREBARE: În calitate de Dvs. de profesor de Teologie ați avut ocazia, vizitîndu-ne de mai multe ori, să cunoașteți situația învățămîntului teologic din țara noastră. V-am ruga să binevoii a arăta constatările Dvs. în legătură cu posibilitățile și condițiile de care dispun cultele, în general și învățămîntul teologic, în special, pentru pregătirea personalului de cult de care au nevoie.

RĂSPUNS: Cultele și școlile de învățămînt teologic au posibilități de desfășurare a propriei lor activități. Cadrele din învățămînt, așa cum am putut constata la Sibiu și la Cluj, sînt cu înaltă pregătire și munca ce se depune pentru formarea viitorilor slujitori ai Bisericii este de bună calitate.

INTREBARE: V-am ruga să arătați care sînt impresiile Dvs. cu privire la viața religioasă în ansamblu, din România.

RĂSPUNS: Referitor la viața religioasă, ne-am bucurat să constatăm că e foarte intensă, mult mai intensă decît în multe comunități și Biserici din țările Apusene. În România poți vedea bisericile arhipline de credincioși, ceea ce nu se întîmplă peste tot în Apus. Sînt și condiții material-spirituale corespunzătoare bunei desfășurări a vieții religioase.

INTREBARE: În timpul vizitei Dvs. ați avut prilejul să luați contact cu conducători, ierarhi și slujitori ai mai multor culte. V-am ruga să ne împărtășiți impresiile Dvs. în legătură cu relațiile dintre cultele din țara noastră, așa cum se manifestă acestea la toate nivelurile: conducători de culte, slujitori și credincioși.

RĂSPUNS: Făcînd abstracție de relațiile care sînt în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, pe care le cunoaștem cu toții și în care sînt implicate și cultele din România, ne-am bucurat să găsim în țara Dvs. o situație cu adevărat ecumenică. Am observat că se realizează contacte între conducătorii diferitelor confesiuni, a profesorilor, slujitorilor și credincioșilor, mai ales aici în Transilvania, unde deși cultele sînt multe și diverse, trăiesc armonios împreună și conlucrează.

INTREBARE: Cultele din România sprijină, cu mijloacele lor specifice, inițiativele și eforturile poporului nostru pentru pace și instaurarea în lume a unui climat de destindere, încredere și colaborare. Care este părerea Dvs. în legătură cu locul și rolul cultelor în sprijinirea factorilor care luptă pentru pace și colaborare pe plan internațional?

RĂSPUNS: Pacea pornește de la fața locului, din sufletele noastre. Cea mai mare contribuție pe care o putem aduce noi creștinii în slujba păcii este să o realizăm întîi, în mod concret, între noi, pe plan local. Pacea înseamnă admiterea diversității, a diferențelor și contrariilor, ceea ce se traduce cu un cuvînt prin toleranță. Ne-am bucurat să constatăm că, mai ales aici în Transilvania toleranța există. Este impresionant să vezi că aici trăiesc în armonie comunitățile românești, maghiare și germane, care sînt și de confesiuni diferite. Am înțeles că este vorba de o tradiție îndelungată, în această privință. Îndemnul nostru ar fi să se continue cu această tradiție a bunei conviețuiri. Realități ca acestea de bună conviețuire între naționalități și confesiuni pe plan local, cum e cazul în Transilvania, contribuie la promovarea păcii universale. Să se facă deci totul ca această tradiție a buneiconviețuirii să nu dispară.

INTREBARE: Am dori să întrebăm, în final, dacă reflectați la organizarea în viitor, și a altor călătorii similare, cu grupuri de studenți, în țara noastră?

RĂSPUNS: Am 73 de ani și e greu la o astfel de vîrstă să spun ce perspectivă mă mai așteaptă. Dar, dacă nu voi mai putea reveni eu, vor prelua alții inițiativa. De altfel, împreună cu mine este și un profesor mai tînăr.

A PATRA CONSULTAȚIE INTERNAȚIONALĂ A ȘCOLILOR DE TEOLOGIE ORTODOXĂ, SYNDESMOS

Ajunși la cea de a patra întrunire, organizația internațională „SYNDESMOS” a școlilor teologice ortodoxe a fost anul acesta găzduită de Biserica Ortodoxă a Poloniei.

Ca mărturie a integrării învățămîntului teologic în viața comunităților parohiale s-a ales tema „Studiile teologice și viața parohială”.

Astfel, între 13—19 februarie 1989 s-au întrunit în localitatea SUPRASL, eparhia de Białystok și Gdansk, reprezentanți ai diferitelor facultăți de teologie ortodoxă și alte organizații naționale din cadrul SYNDESMOS, din următoarele țări: Cehoslovacia, Canada, Egipt, Grecia, Finlanda, Franța, Liban, România, U.S.A. și U.R.S.S.

Învățămîntul teologic din Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentat, cu binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, de Arhim. Casian Crăciun, inspector patriarhal cu probleme de învățămînt, P. C. Diac. Asistent Ion Vasile Leb, de la Institutul teologic din Sibiu și Dl. Asist. Ion Chivu, de la Institutul teologic din București.

Înainte de începerea lucrărilor, delegații la Consfătuire au fost primiți de I. P. S. Vasile, Mitropolitul Varșoviei și primat al Bisericii Ortodoxe a Poloniei. La Suprasl, sub permanenta asistență părintească a I. P. S. Arhiepiscop Sava de Białystok și a P. S. Episcop Ieremias de Wrocław, ambii profesori la Facultatea de teologie ortodoxă din cadrul Universității din Varșovia, s-au împletit simfonice activitățile teologice și liturgice practice, realizîndu-se o frumoasă comuniune ortodoxă în jurul temei propuse. S-au analizat diverse aspecte legate de teologie și slujire în parohie, prin referate ca: „Temeiurile biblice ale parohiei”, „Rolul ziditor al teologiei în viața Bisericii și societății”, „Schimbări în lume și consecințele acestora în viața Bisericii” etc. Acestea au fost apoi continuate prin vizite în parohii ale Bisericii Ortodoxe a Poloniei. Fiecare delegație a adus importante mărturii privind aspecte ale slujirii din Bisericile Ortodoxe locale.

Atît în planul lucrărilor, cît și-n grupele de lucru, delegații Bisericii Ortodoxe Române au fost purtătorii mesajului spiritualității românești, din care învățămîntul teologic se inspiră și pe care o slujește în interesul poporului dreptcredincios. S-a scos în evidență preocuparea Bisericii noastre de a orienta atît studiile de teologie și, mai ales, cadrele didactice și, nu în ultimul rînd, tinerii seminaristi spre viața autentică a comunităților parohiale. De asemenea, toți au luat cunoștință de implicarea tuturor factorilor de răspundere din Biserica în procesul de învățămînt, spre o cit mai autentică formare a preoților în duh ortodox. În acest sens s-a informat că învățămîntul teologic românesc beneficiază de înnoire prin purtarea de grijă a P. F. Patriarh Teoctist, care a inițiat revizuirea și aducerea la zi a programelor analitice, întocmirea de manuale și cursuri universitare și a imprimat învățămîntului pe de o parte o orientare realistă în slujirea practică a credincioșilor noștri, iar pe de altă parte a îndrumat preocupările teologice spre problemele majore ale ecumenismului și comuniunii slujitoare cu întreaga ortodoxie.

Delegații români au făcut o seară a teologiei românești, adăugînd expuneri cu diapozitive și au oferit public „Biblia de la București” și „Noul Testament” de la Bălgrad, recent reeditate, ca mărturie pe plan panortodox a rolului provăduirii cuvîntului lui Dumnezeu în limba fiecărui neam, așa cum se practică în Biserica Ortodoxă Română de secole.

Apreciate unanim, contribuțiile teologice cît și exemplificările practice din viața comunităților noastre ca rezultat al orientării realiste a învățămîntului teologic în slujire și a modului exemplar prin care Biserica se implică în acest proces au făcut din participarea delegaților români la cea de a IV-a Consultație internațională SYNDESMOS din Polonia un nou prilej de afirmare a ortodoxiei românești slujitoare încă de pe băncile școlilor a unității creștine și umane.

Arhim. Casian Crăciun

Ioan Lupaș, DIN ISTORIA TRANSILVANIEI. Ediție îngrijită, note și comentarii de Marina Vlasiu. Cuvînt înainte de Florin Constantiniu, București, Editura Eminescu, Biblioteca de filosofie a culturii românești, 1988, XVIII+414 p.

După volumul de Scrieri alese, I. Introducere, ediție îngrijită note și comentarii de Acad. Ștefan Pascu și Prof. Pompiliu Teodor (Cluj-Napoca, 1977), recent a văzut lumina tiparului o nouă culegere din opera ilustrului cărturar clujean, sub îngrijirea ficei sale, Marina Vlasiu. Istoricul Ioan Lupaș (1880—1967), originar din Săliște, Sibiu, fost o vreme profesor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu (1905—1909), preot și protopop în Săliște (1909—1919), apoi profesor la Facultatea de litere și filosofie a Universității din Cluj (1919—1947), membru titular al Academiei Române (1916), întemeietor și director al Institutului de istorie Națională din Cluj (1920—1945), a lăsat o operă istorică impresionantă: 848 de cărți, studii și articole în care a tratat cele mai variate probleme din istoria națională și bisericească, precum și din cultura poporului român, în speță a celui din Transilvania. O bună parte din opera sa, risipită în diferite publicații de specialitate, a fost strînsă de el însuși în cele cinci volume de Studii, conferințe și comunicări istorice (1927—1946). Un manual de istoria românilor pentru învățămîntul mediu a cunoscut nu mai puțin de 15 ediții.

Volumul recent apărut cuprinde cîteva din lucrările sale de bază privitoare la istoria Transilvaniei, între care: Fazele istorice în evoluția constituțională a Transilvaniei, Volevodatul Transilvaniei în secolele XII și XIII, Răscoala țărănilor transilvăni din 1437—1438, Stăpînirea transilvăni de lui Mihai Viteazul, Revoluția lui Horia, Avram Iancu,

Un martir al Transilvaniei: Ștephan L. Roth, Infîntarea „Asociațiunii” și conducătorii ei, Inceputurile și epocile istorice ale zărilor istorice românești transilvane și altele. Din toate lucrările consacrate istoriei Transilvaniei se desprinde apartenența acestuia la istoria întregului neam românesc, „individualitatea sa istorică distinctă” față de Ungaria, „a cărei autonomie teritorială și administrativă a ieșit totdeauna la iveală în mod destul de pronunțat”, fapt recunoscut și de unii istorici maghiari. Aceste păreri ale lui Ioan Lupaș au călăuzit cercetările istoricilor români pînă azi.

Alte studii prezintă personalitatea unor cărturari și patrioți transilvăni de pînă la 1918, ca George Baritiu, Andrei Mureșanu, Valeriu Braniteș, Virgil Onitiu, Andrei Bărbăntu, Ioan Popescu, Atanasie Marinescu, Sextil Pușcariu, Ion Sîrbu, Silviu Dragomir, Ion Agribceanu ș.a. Ar fi fost de dorit și un studiu consacrat mitropolitului Andrei Șaguna, căci se știe că Ioan Lupaș a fost biograful prin excelență al marelui ierarh, autorul cunoscutei monografii apărută în 1909 și redactată în timpul detenției sale de trei luni în închisoarea de stat din Seghedin (1908). Oricum, volumul recent ieșit de sub tipar este un bine meritat omagiu adus istoricului și luptătorului pentru drepturile românești, Ioan Lupaș. Îl recomandăm cu toată căldura tuturor celor ce doresc să cunoască trecutul de lupte și de jertfe al românilor transilvăni de atîdată. Pr. Prof. Mircea Păcurariu

nea, Izvorul Miron, în mantile artistice ale frescelor interioare și exterioare, ale „Noului Voroneț” bănățean.

În toți, și în Patriarhul Miron Cristea, și în Părintele Mitropolit Nicolae Corneanu, au ars mistuitor elegerile aspre ale cerului ardelean văduvit de tunurile lui Bucow de mănăstirile vechi ale unității și culturii românești, au ars înstrășirile și rugăciunile sfinte ale sfinților Sofronie de la Cioara și ale sfinților Iosif de la Partoș, Ilie Iorest, Sava Brancovici, Oprea Miclăuș și de ce nu, și ale mucenicilor lui Mihai Viteazul și ale lui Horia și Cloșca, celor rețezați, sau trași pe roată. Ca și ale Brincoveanului, a căruia ctitorie de la Simbăta, și aceasta afectată de tunurile lui Bucow, a fost prima renovată, din cenușa de la 1761, de către marele Mitropolit al Ardealului, Nicolae Bălan.

„VORONEȚUL” BĂNĂȚEAN

(Continuare din pag. a 6-a)

care a ieșit atît de frumos, încît, nu-ți vine a crede ochilor, că atîtea frumusețe îți stă în fața lor. Și această minune de duhovnicie și artă, s-a împlinit în nici 3 ani. Cu ajutorul și sprijinul mitropoliei Banatului, cu marele obol al credincioșilor și cu truda de zi și de noapte a starețului Olivian, și a viețuitorilor puținți, dar nespuse de harnici ai mănăstirii. Și este locul să amintim, că același miracol al renovării, cu aceleași suflete și brațe trudnice, s-a împlinit, de către același stareț Olivian Bîndiu și obștea sa mănăstirească și tot,

doar, în cîteva ani, și cu Mănăstirea Vasiova, tot bănățeană.

Ca și Voronețul cel dintîi. Ștefan Vodă cel Mare l-a început și împlinit la 1488. Mitropolitul Grigore Roșca la 1574 după o jumătate de veac l-a îmbrăcat în mantia nemuritoare a frescelor exterioare.

„Voronețul” bănățean, l-a început la 1912 Patriarhul Miron Cristea, pe atunci episcop. Pe atunci Mănăstirea Balta Caldă. În 1987, după trei sferturi de veac, Părintele Mitropolit Nicolae Corneanu îmbracă, (precum Mitropolitul Grigore Roșca, (vechii Voroneț), Mănăstirea fostă Balta Caldă, devenită cum se cuve-

Al 137-lea an de apariție neîntreruptă

La Centrul mitropolitan din Sibiu a apărut de curînd „Îndrumătorul bisericesc, misionar și patriotic”, editat de Arhiepiscopia Sibiului pe anul 1989, al 137-lea an de apariție neîntreruptă.

Asemenea anilor trecuți, prin conținutul său bogat și variat Îndrumătorul bisericesc... sibian își confirmă și în acest an bunul nume de care se bucură în rîndul cititorilor săi, preoți și cîntăreți bisericești cu deosebire.

În loc de Cuvînt înainte, Îndrumătorul pe care îl semnalăm se deschide cu un material intitulat: „Comemorări în anul 1989”, semnat de I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, în care, vibrant, sînt evocate 10 personalități religioase, istorice și literare, de la a căror adormire în Domnul sau naștere se împlinesc, în 1989, un număr rotund de ani, între ele: Șaguna, G. Galaction, D. Cantemir, C. Brincoveanu, Eminescu, Creangă, St. L. Roth.

Îndrumătorul... cuprinde apoi în general capitolele știute și anume: „Patria, vatra noastră străbună”, cu articole ca: La a 45-a aniversare a eliberării României; Satul românesc; Omenia, floare aleasă din grădina sufletului românesc ș.a.; „Aniversări — Comemorări”, cu: „Unire-n cuget și-n simțiri” — 130 de ani de la Unirea Moldovei cu Țara Românească; La centenarul Eminescu; Ioan Piuariu-Molnar; Patriarhul Miron Cristea ș.a.; „Pentru pacea a toată lumea”, cu: Îndatoriri ale Cultelor pentru promovarea vieții pe pămînt etc.

Un larg spațiu este rezervat apoi capitolului: „Invățături, gînduri și povăzuri arhieresti”, în care și în acest an I. P. S. Mitropolit Antonie împărtășește din prea plinul inimii și întregii sale făpturi sfaturi, îndrumări și informații teologice și din alte

domenii, toate extrem de actuale în-deosebi pentru preoți și candidații la preoție, în articole ca: Sfinții Trei Ierarhi — modele pentru viitorii preoți; Faceți așa ca să fiți doriți preoți în parohiile de unde ați venit la o școală teologică; Note de lectură și alte note etc.

După capitolul: „Experiențe pastorale”, cu articole practice atît de necesare în lucrarea misionară a preoților noștri, ca de exemplu: Cu privire la sufletul omului; Gînduri și experiențe pastorale pentru preoții tineri; „Te-am pus străjer”; Să ne reamintim de Popa Tânda ș.a., urmează capitolul: „Din învățăturile Bisericii noastre”, potrivit dozat și el cu materiale ca: „Eu sînt cel ce sînt”; Primele seminte evanghelice pe meleagurile noastre; Sf. evanghelist Luca — medic și istoric; Tîlcuirea la unele texte evanghelice (desigur mai anevoioase la interpretare); Familia — unitatea și scopurile ei — Suprănerarea Maicii Domnului și desigur încă alte folositoare teme axate pe cerințe actuale ale vieții sufletești a preoților și credincioșilor noștri.

Îndrumătorul... se încheie cu „Pagini de catehism”, în care este explicat pe înțelesul tuturor Crezul, precum și cu îndrăginitul Tabel statistic — sematism, cuprinzînd toate parohiile din Arhiepiscopia Sibiului, cu denumirea bisericii, anul construcției, de cine și cînd este pictată, numele preotului și al cîntărețului bisericesc în funcțiune.

Îndrumătorul bisericesc... editat de Arhiepiscopia Sibiului pe anul 1989, oferă o lectură plăcută și instructivă religioasă-morală și patriotică prin versurile pe care le cuprinde, cît și prin istorioarele, cuvintele înțelepte și prin alte vorbe cu tîlc, preșărate pe tot parcursul lucrării, atrăgătoare și prin tehnoredactarea sa.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

SIBIU

În perioada 21 martie—24 martie a.c. la Centrul mitropolitan Sibiu a avut loc o ședință de lucru în problema perfecționării profesionale a personalului din domeniile financiar-contabil, controlului financiar și al gestiunilor din cadrul unităților de cult, mănăstiri și învățământ teologic.

La această ședință, prezidată de I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, au participat Ierarhii eparhiilor sufragane, consilierii economici, părinții protopopi, contabilii șefi, revizorii contabili, personalul cu atribuții financiare de la eparhii și protopopiate, personalul cu atribuții de gestionari și de patrimoniu din cuprinsul Mitropoliei Ardealului.

■ Duminică, 2 aprilie 1989, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a săvârșit, în catedrala mitropolitană din Sibiu, Sf. Liturghie arhierescă, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

La momentul convenit, C. diacon Nil Stefiră din Brașov a fost hirotonit într-un preot.

La priceasnă, înalt Prea Sfinția Sa a rostit un bogat și ziditor cuvânt de învățătură, în care a tâlmăcit pericopa evanghelică, zăbindu-i deosebite asupra înțeleșului sf. cruci.

■ Luni, 3 aprilie 1989, la Centrul mitropolitan din Sibiu a avut loc o ședință de lucru a Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, condusă de I.P.S. Mitropolit Antonie, care, în cuvântul de deschidere, a făcut o scurtă informare privitoare la activitatea desfășurată în Arhiepiscopia Sibiului în trim. I al anului în curs.

În cadrul lucrărilor s-au rezolvat o seamă de probleme administrative care intră în competența menționatului consiliu, ca: numiri și transferări de personal, aprobări de devize, burse pentru studenții teologi și elevii seminariștilor, ajutoare pentru parohii cu mai puține posibilități materiale etc.

ORADEA

În mijlocul bunilor credincioși din parohia Oradea-Velența, săvârșind Sf. Liturghie în biserica cea mare.

■ Duminică, 12 martie 1989, chiarulul a săvârșit Sf. Liturghie în biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” din parohia Oradea-Ioșia, rugându-se împreună cu credincioșii și preoții celor două biserici din acest cartier, răspunsurile fiind date de mulțimea credincioșilor, care au primit binemeritate laude de la chiarul.

■ Duminică Ortodoxiei, Duminică, 19 martie 1989, de Duminică Ortodoxiei, P.S. Episcop Vasile a săvârșit Sf. Liturghie în Catedrala episcopală din Oradea, răspunsurile fiind date de corul catedralei. Cu acest prilej, ca în fiecare an, a fost citită Pastorală Sf. Sinod, cuprinzând îndemnuri către credincioși pentru a contribui, după putință, la augmentarea Fondului Central Misionar. Ierarhul a ținut un ziditor cuvânt de învățătură, vorbind despre însemnătatea Duminicii Ortodoxiei, arătând că de instituirea acesteia, la 11 martie 843, se leagă restabilirea definitivă a cultului sfinților icoane, cult necesar pentru desăvârșirea vieții duhovnicești.

† Arhim. VASILE CORNILĂ

Simbătă, 25 martie 1989, La Buna Vestire, a adormit în Domnul, la vârsta de 44 de ani, P. Cuv. arhim. Vasile Cornilă.

Născut în 22 februarie 1945 sub sprinceană Muntilor Făgăraș și „în tinda Mănăstirii Brincoveanu”, cum numea mitropolitul Colan localitatea Simbăta de Sus, jud. Brașov, face școala primară în localitate, iar apoi Seminarul teologic la Cluj-Napoca, după care Institutul Teologic Universitar din Sibiu, pe care îl termină în anul 1971, remarcându-se atât ca elev seminarist, cât și ca student teolog, ca un tânăr sirgincios la studii și cu o excepțională purtare morală.

În vacanțe își ajută părinții, Vasile și Areta, țărani din Simbăta de Sus, în treburile lor gospodărești, fie lucrând la pădure, fie în fabrici sau ca ghid.

Imediat după terminarea studiilor intră în obștea Mănăstirii Brincoveanu, sub razele căreia a crescut, în 15 august 1971 fiind hirotonit diacon, iar în 15 septembrie același an preot. În 15 august 1973 este tuns în monahism, fiind dus sub mantie de P. Cuv. arhim. S. Popescu, omul cu zîmbet de copil din obștea menționată.

Începând cu 1 octombrie 1971 îndeplinește munca de duhovnic la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, până la 1 septembrie 1977, când este promovat vicar administrativ la Centrul arhiepiscopal din Sibiu, primind și rangul de arhimandrit.

Tot în această perioadă urmează un an de zile cursurile Institutului ecumenic de la Bossey (Elveția).

La 1 martie 1980 conducerea noastră bisericească îl numește ca superior al așezămintelor românești din Ierusalim și Iordan, în Tara Sfântă, unde, în 25 ianuarie 1982, are un accident vascular cu hemiplegie stîngă. Revine în țară și, începând cu 1 aprilie 1982, își preia funcția de vicar administrativ la Sibiu, până la 1 octombrie 1985, când se retrage la pensie pentru motive de boală.

În toate activitățile pe care le-a desfășurat s-a remarcat prin multă conștiințozitate și în chip special ca un foarte rîvnitor slujitor la sf. altar, ceea ce l-a atras dragostea credincioșilor care l-au cunoscut.

Slujba înmormîntării a avut loc miercuri, 29 martie 1989, în localitatea sa natală, fiind săvârșită de un impresionant sobor de preoți, arhimandriți, profesori de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, consilieri de la Centrul arhiepiscopal Sibiu, protopopi, colegi ai răposatului etc., fiind de față un mare număr de credincioși.

Răspunsurile au fost date de un cor restrîns al studenților teologi din Sibiu, condus de P. C. prof. I. Popescu.

La sfîrșitul prohodirii au vorbit: P. C. cons. Gh. Papuc, în numele Centrului arhiepiscopal din Sibiu, al I.P.S. Mitropolit Antonie, P. C. Sa a tâlmăcit cuvintele Sf. Apostol Pavel:

„Bucurați-vă întru nădejde, întru necazuri fiți răbdători, întru rugăciune stăruitori” (Rom. 12, 12), pe care le-a aplicat apoi la viața adormitului întru Domnul părinte arhim. V. Cornilă, în încheiere dînd citire unei scrisori de compasiune și mișcare adresată familiei îndoliate și semnată de I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului;

P. C. prof. V. Mihoc, în numele Institutului Teologic din Sibiu, care a reliefat activitatea de duhovnic a răposatului V. Cornilă;

P. Cuv. arhim. T. Părăian, în numele Mănăstirii Brincoveanu, care a scos în lumină aspectul samaritan al vieții părintelui V. Cornilă;

P. C. pr. Marcel Ivașcu, paroh la Simbăta de Sus-răsăriteană care a prezentat viața răposatului, luîndu-și rămas bun de la familia și consătenii săi;

P. C. pr. Vartolomeu Constantinescu de la Centrul arhiepiscopal din Sibiu a rostit duioase și vibrante versuri originale, întru cinstirea memoriei arhim. V. Cornilă.

Purtat pe umeri de preoți, în dangătul clopotelor și în melodiile dulcilor, mingietoarelor și întremătoarelor noastre cîntări de la înmormîntare, trupul neînsușit al vrednicului de pomenire arhim. V. Cornilă a fost așezat la umbra bisericii din Simbăta de Sus întru așteptarea învierii de obște.

Dumnezeu să-i facă parte de bucuria aleșilor Săi!

P.

VASILE NETEA, cărturar și patriot

La 6 martie 1989 s-a stins din viață istoricul Vasile Netea, bolnav, lipsit de vedere, dar cu aceeași dragoste față de neamul său și cu încredere în viitorul lui, care l-a călăuzit întreaga viață. A dispărut astfel o personalitate multilaterală a veacului nostru: istoric al României moderne și al culturii noastre din aceeași perioadă, editor al unor opere literare clasice, ziarist și orator de prestigiu, animator al vieții culturale, militant pentru drepturile românilor transilvăneni, fiu devotat al Bisericii strămoșești.

Născut la 1 februarie 1912 în comuna Deda — J. Mureș, într-o familie de țărani, a urmat Școala pedagogică din Tîrgu Mureș (1923—1931), Școala normală superioară din Cluj și București (1939—1941), Facultatea de Litere și Filozofie din București (1942—1946), care l-a conferit și doctoratul (1948). A fost un timp învățător în Tîrgu Mureș, profesor secundar în București, apoi cercetător științific principal la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” din București și redactor al publicației „Revue roumaine d'histoire” (din 1963). O prezentare a activității științifice pe care a desfășurat-o pe parcursul a șase decenii, este greu de făcut. De aceea ne vom limita la consemnarea citorva titluri din cele peste 40 de volume, la care se adaugă sute de studii și articole risipite în revistele noastre istorice și literare sau în diferite ziare.

Vasile Netea s-a impus în primul rînd ca istoric al Transilvaniei, al luptelor pentru realizarea unității statale românești. Reținem lucrările: *Pentru Transilvania*, vol. I, *Coordonatele istorice*; vol. II, *Pămîntul și oamenii* (Buc., 1946, 230+246 p.), *Istoria Memorandumului românilor din Transilvania și Banat* (1947, 482 p.), *Reunion de la Transilvania à la Roumanie* (1968, în limbile franceză, engleză, germană, spaniolă și rusă), *O zi din istoria Transilvaniei: 1 Decembrie 1918* (1970, 208 p.), *Lupta românilor din Transilvania pentru libertate națională, 1848—1881* (1974, 480 p.), *Pe drumul unității naționale* (Cluj-Napoca, 1975, 279 p.), *Liga culturală și unirea Transilvaniei cu România* (1978, 375 p., în colaborare), *Spre unitatea statală a poporului român* (1979, 606 p.), *Conștiința originii comune și a unității naționale în istoria poporului român* (1980, 254 p.) etc. Consemnăm apoi și cele două masive antologice: *1877, Conștiința literară a epocii* (1977, 263 p.) și *Carmen saeculare valachicum* (1979, XIV+474 p., cu texte și documente privind istoria poporului român).

A publicat o serie de monografii consacrate unor personalități ale vieții culturale și politice ale României moderne: *Not contribuții la cunoașterea vieții și activității lui Visarion Roman. Corespondența sa cu George Barițiu și Iosif Hodoș* (Sibiu, 1942, 116 p.), *Figuri ardeleni* (1943, 181 p.), *De la Petru Maior la Octavian Goga. Studii și evocări istorice* (1944, 343 p., premiată de Academia Română), *George Barițiu, Viața și activitatea sa* (1956, 343 p., premiată de Academia R.S.R.), *Nicolae Titulescu* (1969, 84 p.), *C. A. Rosetti* (1970, 447 p.), *August Treboniu Laurian, Viața și activitatea sa* (1970, 394 p., în colaborare), *Take Ionescu* (1971, 96 p.), *Nicolae Iorga* (1971, 140 p.). Alte numeroase personalități au fost evocate în diferite broșuri sau în studii apărute în reviste de specialitate: Mihai Viteazul, Dimitrie Cantemir, Horea, Gheorghe Lazăr, Avram Iancu, Constantin Romanul Vivu, Nicolae Bălcescu, Andrei Șaguna, Simion Bărnuțiu, Timotei Cipariu, Al. Papiu Ilarian, Costache Negri, Iosif Vulcan, preotul Simeon Popescu, patriarhul Miron Cristea, George Coșbuc,

Ilarie Chendi, St. O. Iosif, A. D. Xenopol, Ioan Lupas, Octavian Goga, G. Bogdan Duiță etc. A publicat și câteva ediții critice din opera unor scriitori români moderni: George Barițiu (Articole literare, 1957), Miron Pompiliu (1967), Ilarie Chendi (1969), St. O. Iosif (1974), Ion Gorun (1983), Ion Pop Reteganu (1943, 1970 și 1986). Tot aici menționăm volumele: *Interviuri literare* (1977) și *Interviuri din literatura română* (1978). A prefațat numeroase lucrări sau ediții ale unor opere mai vechi. În tinerete publicase (în colaborare cu Dr. Eugen Nicoră) culegera de folclor: *Murâș, Murâș, apă lînd. Literatură populară din regiunea Mureșului de Sus* (Tîrgu Mureș, 1936, 329 p.).

A colaborat la zeci de ziare și reviste din perioada interbelică sau din anii războiului: *Astra*, *Gazeta Mureșului*, *Glasul Mureșului*, *Progres și cultură*, *Patria*, *Cuget clar*, *Neamul românesc pentru popor*, *Dacia rediviva*, *Ardealul*, *Tribuna Transilvaniei*, *Universul* s.a., sau la cele de azi: *Contemporanul*, *Gazeta literară*, *Luceafărul*, *Argeș*, *Transilvania*, *Tribuna României*, *Vatra* de la Tîrgu Mureș (în care și-a publicat, în ultimii ani ai vieții, o parte din Memoriile), *Magazin Istoric*, *Manuscriptum*, *Limbă și literatură*, *Studii*, *revista de istorie*, *Revue roumaine d'histoire*, *Revista muzeelor* etc. La acestea se pot adăuga și periodicele bisericești sibiene: *Mitropolia Ardealului și Telegraful Român* (despre foaia noastră a și scris un studiu în *Revista de istorie*, nr. 4, 1978).

Dar Vasile Netea nu și-a dovedit patriotismul lîminat numai prin aceste lucrări de istorie, ci și în alt chip. După Diktatul de la Viena, în anii vîforosi ai celui de al doilea război mondial, Vasile Netea — alături de alți patrioți români — s-a numărat printre cei mai entuziaști militanți pentru reintregirea hotarelor firești ale Transilvaniei, organizînd o serie de acțiuni împotriva Diktatului de la Viena. A fost vicepreședinte al „Căminului refugiaților ardeleni Avram Iancu”, cu sediul la Muzeul satului din București — care avea peste 40 de mii de membri — un adevărat focar de rezistență antihitleristă și antihorthystă. Acum a publicat un șir de lucrări, broșuri, articole în presa vremii în care evoca trecutul de luptă al românilor transilvăneni și drepturile lor legitime asupra pămîntului strămoșesc. A organizat „șezători literare” la București (la Ateneul Român și Teatrul Național) sau în alte orașe, rostind el însuși zeci de conferințe în sprijinul revendicărilor românești. A inițiat — alături de alți patrioți — colecția „Cartea refugiaților ardeleni”, în care au apărut 12 volume din autori transilvăneni clasici sau contemporani.

După Eliberare a fost același neobosit patriot și animator al vieții culturale, atît prin volumele și studiile publicate, prin conferințe rostite în diferite orașe din țară și de peste hotare, la reuniuni științifice sau la radio. Peste tot a făcut cunoscută istoria și cultura românească, tradițiile de luptă ale poporului român, creațiile sale spirituale și materiale.

În felul acesta, viața lui Vasile Netea a constituit un minunat exemplu de dăruire și de dragoste față de neamul său, de muncă înusușită pentru cunoașterea istoriei naționale și a marilor personalități ale culturii românești. Pentru toate acestea îi aducem omagiu nostru postum de recunoștință, rugînd pe Dumnezeu să-i așeze sufletul în rîndul aleșilor Săi, între vrednicii fii ai neamului românesc de totdeauna.

Pr. Prof. Mircea Păcurariu

Semnalăm ... Semnalăm ...

● O nouă carte despre revoluția din 1848—1849 aduce la zi informațiile despre evenimente și interpretarea lor: G. D. Iscru, *Revoluția română din 1848—1849* (București 1988, 262 p.), în colecția „Memoria pămîntului românesc”.

● În revista „Proverbium” a Universității Vermont, SUA (5, 1988, p. 167—172) pr. Alex. Stănculescu-Bîrda publică prezentarea: *UNE PRESTIGIEUSE COLLECTION ROUMAINE DES PROVERBES ET UN GRAND ÉDITEUR: GHEORGHE MARIN*. Sînt enumerate cea mai mare parte din publicațiile paremiologice apărute la noi în decursul anilor. E o bună și necesară prezență în afară de acest gen de literatură românească.

● Ștefan S. Gorovei reia „Argumentele paternității” Istoriei Țării Românești, cunoscute sub numele *Stolnicului Constantin Cantacuzino* (Luceafărul, XXXI, 52, 1988, p. 2), atribuie datarea lui N. Iorga acum nouă decenii. În 1982 N. A. Ursu a propus ca autor pe Teodosie Veșteameanul, urmînd și d-sa sugestiile lui Aron Densușianu din 1885. *Controversa e mai veche și e mereu reluată*. Radu Ștefan Ciobanu (Luceafărul XXXI, 44, 1988) rămîne la Stolnic. Ștefan S. Gorovei reia argumentele lui N. A. Ursu, adăugînd și altele, în sprijinul paternității lui Teodosie Veșteameanul.

● Problema tînde să devină o „chestiune homerică” a literaturii istorice românești, (adică de nerezolvat, precum este existența și opera atribuită lui Homer) cum s-a zis mai anii trecuți despre paternitatea învățăturilor lui Neagoe Basarab, deși aceasta din punctul nostru românesc de vedere e astăzi, totuși, rezolvată. Cam din aceeași categorie homerică sînt și datarea Codicelui de la Ieud, și paternitatea culegerii Mioriței, autoatribuită de Alecsandri, dar aparținînd lui Alecu Russo (v. Antonie Plămădeală, Alte file de calendar de inimă românească, Sibiu 1988 și Același în Indrumătorul bisericesc, Sibiu, 1989).

● Există, în domeniul operelor odată atribuite cuiva, o anumită inerție mai încăpățînată decît argumentele. Vom urmări cu interes, în continuare, controversa Stolnic-Teodosie cu privire la Istoria Țării Românești ... a lui Constantin Cantacuzino!

● Poate că ar trebui înstituit un Tribunal literar cu drept de a pronunța sentințe, a face dreptate și a aplica hotărîrile, după dezbateri evidente concludente. Altfel, cine va îndrăzni să schimbe ceva? Căci a promova confuzii prin editarea aceleiași opere cînd sub un nume, cînd sub altul, ar fi o catastrofă culturală și pedagogică. O vreme s-a întîmplat așa cu Cîntarea României. Un N. I. Apostolescu a publicat opera sub numele lui Bălcescu (vezi T. Vărgolici, Alecu Russo, 1964, p. 193). S-ar părea că totuși în cazul Cîntării României, s-a izbutit o clarificare definitivă. Dar inerția nu fusese încă instalată confortabil. În celelalte cazuri, zău, nu știu!

● Un aforism de Grigore Vieru: „Cum să-ți întînd mîna cînd mi-ai bătut-o în cuie?” (Luceafărul XXXII, 9, 1989).

● Comentariu: Cînevă cu mîinile bătute în cuie și-a folosit gura liberă, zîcînd: „Iartă-i Doamne că nu știu ce fac!” Se poate pune însă și întrebarea: Dar cînd știu?

● Și un aforism de Cioran: „Atunci cînd strig: „Doamne!” în scurtul rîstimp al celui strigat El există. Atîta și ajunge: ce ași putea dori mai mult?” („Ateneu”, 4, 1987).

● Comentariu: Un tîlhar s-a dus în pustie la un ascet vestit, o mare personalitate duhovnicească, și i-a mărturisit dorința de a se pocăi. L-a întrebă: „Șapte ani de pocăință vor fi destui?” — „Prea mult, i-a spus bătrînul. Vor fi deajuns șapte luni!” — „Nu se poate părinte, sînt un mare păcătos.” — „Atunci ar fi deajuns și șapte săptămîni”, a hotărît bătrînul. — „Părinte, e imposibil. Am săvîrșit nelegiuiri mari!” — „Atunci șapte zile ar fi tocmai potrivite”, a spus iarăși bătrînul. — „E cu neputință, părinte, dumnea tu m-ai înțeles. Eu vreau să mă pocăiesc pe măsura fărădelegilor mele de care îmi pare rău din adîncul inimii!” — „Atunci știi ce? Ia zi acum Tatăl nostru!”

● Și a zis Tatăl nostru.

● „Atîta i-a fost deajuns”, vorba lui Cioran.

● Așa că nu e totul pierdut nici pentru dînsul!

● Un aforism de Valeriu Butulescu: „Înainte de a negocia cu lupul, pune-i botnița”.

● Nu are nevoie de comentarii!

● Confesiune și națiune medievală: solidarității românești în secolele XIV—XVI, e un studiu de înaltă ținută științifică și de exactă sesizare a realităților din Transilvania în secolele menționate, cînd Ortodoxia a apărut ființa națiunii române în fața asaltului catolic și calvin străin. Clerul ortodox a menținut legături strînse cu Țara Românească și Moldova, și pentru că erau în comunitate de credință. Fără aceasta românii din Transilvania ar fi putut fi ușor asimilați națiunilor stăpînitore. „În evul mediu, ortodoxia la români s-a împletit cu vechi tradiții, obiceiuri, cu trăiri extrareligioase, devenind un mod de manifestare a distincte personalități etnice, o anumită forma mentis, denumită „legea românească”. Autorul studiului este Ioan Aurel Pop (în „Anuarul Institutului de Istorie și arheologie Cluj-Napoca”, XXVIII, 1987—1988, p. 177—187).

● În același Anuar, acad. Ștefan Pascu se ocupă de realitățile istorice din Transilvania medievală: HISTORICAL REALITIES IN MEDIEVAL TRANSILVANIA (p. 139—155), în care tratează: 1. Transilvania în cadrul unității pămîntului românesc; 2. Unitatea etnolingvistică și etnoculturală a românilor; 3. Situația demografică în Transilvania medievală și 4. Instituțiile sociopolitice și administrative. Statisticile făcîndu-se în vremea aceea de către catolici pe baza apartenențelor confesionale, din cele mai vechi timpuri ele indică predominanța ortodocșilor, deci a românilor în Transilvania (p. 143). Acad. Ștefan Pascu insistă asupra perioadelor de autonomie, cînd Transilvania era guvernată de voievozi puternici, venind ca cercetarea pînă la 1541, cînd turcii ocupă teritoriul prefăcîndu-l în pașalic. Dar nici atunci Transilvania nu și-a pierdut statutul de Principat autonom.

● Descoperită încă din 1975 de D. Sisînd „Peștera cu incizii” din apropierea satului Finaș, com. Cîmpani, jud. Bihor a fost descrisă abia acum de Marin Cărciumaru și Petru Brijan: GRAVURILE RUPESTRE DIN „PEȘTERA CU INCIZII” („Studii și cercetări de Istorie veche și Arheologie”, t. 40, nr. 1, 1989, p. 73—81). O mărturie din preistorie că înaintașii noștri de pe aceste locuri aveau simț artistic!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Ezechil Oancea, tehnoredactor; Pr. Vartolomeu Constantinescu, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.